Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...етэмнай 1921 оной ...риин 21-һээ гарана. | № 169 (18492). | 1990 оной июлиин 24, вторник | Сэн 3 мүн.

Тэжээл бэлэдхэлгэ—бүгэдын хэрэг

ТҮРҮҮШЫН ҺҮРИ

...айгалай туршалга-үйлэдбэриин ажахыда эгээн ...үлэн, В. И. Залуцкиин хүтэлбэрилдэг звено...ид үбһэндөө ороо. 30 гаран гектарай ногоон ...аагдаад, үсэгэлдэр тэрэнэй заримые хуряажа, ...үшын 146 центнер үбһэ һүрилбэ.

...жахы соо арба гаран звено сабшаландаа ороод, ...ы дээрэнь 150 гектарай ногоо унагаагаа. Бүри ...р бусад звенонуудшье үбһөө һүрилжэ захал...ь.

А. ХАЛТУЕВ.

...абанскын район.

ГАБШАГАЙ ҺАРА СОНОСХОГДОБО

Республика дотор сагай уларилай ехэ тогтууригүй байһан, эндэһээ ган гасуурай болоһон дээрэһээнь арадай депутадуудай Баунтын районно Соведэй гүйсэдком байгша оной июлиин 15-һаа августын 15 болотор тэжээл бэлэдхэхэ талаар габшагай һара соносхоһон байна. Үбһэ неесэлхэ хэрэгтэ районой предприяти, организацинууд шеф ёһоной туһаламжа үзүүлхэ ёһотой болоно. Ушар тиимэһээ Багдаринай поселково болон нютагуудай сельскэ Соведүүдэй гүйсэдкомууд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүн зониие олоор хабаадуулхаар уялгалагдаа.

Тэжээл бэлэдхэгшэдые материальна талаар урмашуулхын тула Агропромсоюзай совет, совхозуудай дирекцинүүд ажалайнь түлбэриие ондоо болгон хубилгаха, совхозуудай материальна фондые гүйсэдөөр хэрэглэхэ болоно.

Манай корр.

НАМАР ХАРАГДАНА БЭЗЭ

Манай звено куузику ургуулдаг юм. Иимэ ган гасуурай боложо байхада, газараа үдэр һүнигүй уһалхаһаа ондоо аргагүй болоо. Рассадаяа хээрэ һуулгахаһаа түрүүн газараа һайса норотор уһалха ушартай болообди. Удаань тон богонихон соо рассадаяа һуулгаха гэжэ оролдообди. Энэ хүдэлмэридэмнай һургуулиин һурагшад, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд гарта хүлтөөрөө гаража туһалалсаа.

Мүнөө манай звеногойхид куузикугай ургасые буртаг ногоогүй байлгаха, газарыень шниг нойтоор таһалдуулхагүй гэжэ оролдоно. Һаянай хура бороогой һайса ороходонь лэ уһалалгаяа ойро зуура зогсоогоод байнабди.

Иимэ орёо бэрхэтэй жэлдэ бараг һайн ургаса абаха ямар арга боломжо манда бии гээшэб? Гектар бүриһөө 300 центнер корнеплод ургуулжа абаха аргатайбди гээд һанагдана. Энээнэй түлөө хүсэ, хүлһэ гамнанагүйбди. Урзанда гектарай 500 центнер куузику абаа һэмди. Нёдондо ургасамнай бирагүйшэг — гектарай 170 центнер байгаа.

Намтай сугтаа залуу механизаторнууд В. Ф. Куржумов, П. И. Русин гэгшэд хүдэлдэг.

Тэжээлэй корнеплодые һайнаар ургуулаа һаамнай, һүн ехэ абтаха, манда һаалишадшье баярые хүргэхэ һааб даа. Ажалаймнай дүн намар лэ харагдана бэзэ.

Звенодомнай үшөө 50 гектар хартаабха даалгагданхай.

А. ПОКАЦКИЙ,
Тарбагатайн районой «Восход» колхозой звеноо даагша.

ШАХТЁРНУУДАЙ АША ТУҺАДА

Шахтёрнуудта һуудал байдалай һайн эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулха, республикын бусад районуудайхиһаа муу бэшээр тэдэниие ба гэр бүлэнэрыень шухала хэрэгтэй бүхы юумэээр хангаха гээшэ 1991—1995 онуудта Украинын ССР-эй шахтёрнуудай хото городууд болон һуурин тосхонуудай социально-экономическа хүгжэлтын программын зорилго болоно. СССР-эй Минуглепромтой, бусад министерствэнүүд болон алба зургаануудтай хамта шахтёрнуудай ажалша коллективүүдэй хабаадалгатайгаар республикын правительство ба Украинын нүүрһэ олзоборилгын регионуудай облгүйсэдкомууд тэрэниие зохёоһон байна.

Газар доро хүдэлдэг шахтёрнууд ээлжээндэ зургаан жэл хүрэхэгүй байжа, болбосон түхэлтэй квартира абадаг болохо. Шахтёрнуудай гэрнүүдтэ газ ба халуун уһан бии болохо, электрын элшэ хүсөөр хангалга ба хэлхеэ холбоон һайжаруулагдаха юм.

Түгэсэжэ байгаа табан жэлтэй сасуулхада, байрын гэрнүүдые 1,6 дахин олоор, больницануудые 5,5, поликиникэнүүдые —4,1, һургуулинуудые —1,7, һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаануудые —1,5, коммунальна ажахын объектнүүдые 3,6 дахин олоор ойрын табан жэлдэ бариха гэжэ тус программаар хараалагдана.

Шахтёрой элүүр энхын паспорт шухала удха шанартай байха. Сентябриин 1 болотор СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерство тэрэниие зохёожо, 1990—1991 онуудта хаа хаанагүй нүүрһэнэй регионуудай аргалалга-һэргылэмжын эмхи зургаануудта нэбтэрүүлэгдэхэ ёһотой. Медицинын хэрэгсэлнүүдээр хангаха, шахтёрнуудай дунда үбшэ һэргылгые һайжаруулха, санитарно-курортно аргалалгые һайжаруулха хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалгые һайжаруулхын тула мяха буйлуулха предприятинүүдые үргэдхэлгэдэ, колбасагай, сэбэр һүнэй зүйлнүүдые, хилээмэ ба бүүлхэ, түргөөр хүргэгдэдэг үрэ жэмэс болон овощой продукци, консервэнүүдые үйлэдбэрилгэдэ мүнгэн зөөри һомологдохо байна.

Шахтёрнуудай районуудай хүн зоной туд бүхэндэ сүүдхэдэ 300—350 литр сэбэр уһан хүртэдэг болохо. «Днепр — Баруун Донбасс» гэһэн уһа дамжуулха сорго хоолойн, уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдэй барилга түгэсхэхэ, мүн Луганска областьдо уһа шүүдэг станци бариха, Донецкын уһа шүүдэг станциие үргэдхэхэ, Горловско станциие хотоһоо гаргажа, хажуу тээшэнь нүүлгэхээр хараалагдана.

Экологическа байдалые һайжаруулгада программа соо ехэ анхарал хандуулагдана. Канализаци хүгжөөхэ, шахтын ба городой сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые һайжаруулха гэжэ хараалагдана. Горловкын химическэ завод июлиин 1-һээ ороной правительствын шиидхэбэреэр хаагдаа юм гэжэ нэмэхэ хэрэгтэй. Тэндэ хүдэлдэг шахтёрнууд хордогдожо ами наһаяа алдаһан юм.

Барилгын индустриин ба барилгын материалнуудай промышленностиин үндэһэ һуурии горитойгоор үргэдхэжэ, гэр байра ба бусад объектнүүдые бариха программа бэелүүлхэ ёһотой.

(ТАСС).

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺАМНАЙ

...үдэрнүүдтэ нниитынгээ ...а малда үбһэ тэжээл бэ...хэ харюусалгатай хаһаяа ...мнай гээшэ. Байгша оной ... уларилые хараада аба...шадаал һаа үбһэ тэжээл ...эр неесэлхэ зорилготой... Баргажанай район дотор ...л бэлэдхэхэ габшагай һа...оносхогдоһон байна. Энэ ...р хүдөөдэ айхабтар ехэ ...уламжын хүдэлмэри ябуу...а.

...нөө хүдөө нютагуудта тэ... бэлэдхэхэһээ харюусал... хүдэлмэри байха ёһогүй. ...ампаниие ямараар эмхид...шадаһанһаа ерэхэ малай ...жэлгын хуби заяан шиид...хэ байна бшуу. Тусгаар ...лагдаһан түсэбэй ёһоор ...ной колхоз, совхозууд ... жэлдэ 246 мянган цент...үбһэ, тэрэ тоодо 54,6 мян... центнер олон жэлэй но... 15 мянган центнер нэгэ ... ногоо, 13,5 мянган тон...енаж, 19,7 мянган тонно ... 683 тонно витаминтай ...ной гурил, 97,2 мянган ...нер һолоомо, 7140 тонно ...еплод бэлэдхэхэ юм. Иимэ ...эл неесэлхэдөө, бидэ нэгэ условно мал бүхэндэ дунда зэргээр 17 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл бэлэдхэхэ ёһотой болонобди.

Шитханай, Баргажанай совхозууд, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз элдэб зүйлэй тэжээл неесэлхые оролдодог гэжэ онсолхо хэрэгтэй. Эгээл мүнөө үедэ ажахы, сомоной болон сельскэ Совет бүхэндэ хүн зониие тэжээл бэлэдхэлгэдэ олоор хабаадуулха талаар нэмэлтэ хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэхэ ёһотой болоно. Нёдондо жэлдэ Баргажанай совхоздо, Уланай колхоздо энэ шухала кампани ехэл эмхитэйгээр үнгэргэгдөө һэн. Уһанай хүрэжэ үшөө ерээдүй байхадань, байгша ондо уһанда ородог, болдогтой намагтай газарайнгаа ногооень нэн түрүүн сабшажа абаха, шадаал һаа хулһа, модоной набша намаа элбэгээр неесэлхэ гэһэн зорилго ажахынуудай урда табигдана. Үнгэрһэн жэлдэ колхоз, совхозууднай үбһэндөө ехэл оройтожо ороо һэн. Тиигэжэ зунай борооһоо боложо, эдэнэр намар орой болотор энэ гээгдэлээ усадхажа шадаагүй бэлэй.

Энэ жэлэй тэжээл бэлэдхэлгын үедэ район дотор бүхыдөө 104 звено, тэрэ тоодо оньһожоруулагдаһан 11, морин болон гар хажууршадай 63, арендэ болон гэр бүлын 29 звено байгуулагдаһан байна. Бүхыдөө 750-яад хүн хабаадалсахаар хараалагдана.

Олохон ажахынуудта табигдаһан түсэбэй ёһоор малшад, арендэ харилсаагаар хүдэлдэг коллективүүд, гэр бүлөөрөө ажалладаг арендаторнууд звенонуудай мэдэлдэ ороод, үбһөө бэлэдхэхэ юм.

Мүнөө жэлдэ хараалагдаһан түсэбэй дүүргэлтэ нэн түрүүн үбһэшэдэй звенонуудай эмхидхэгдэһэн ажалһаа сэхэ дулдыдаха байна. Тиимэһээ эндэ звенонуудые даагшанар энэ шухала хэрэгтэ сэхэ харюусалгатай байһанаа мэдэрхэ ёһотой.

Илангаяа оньһожоруулагдамал звенонуудай гэшүүд байгша оной тэжээл бэлэдхэлгэдэ түрүү технологи үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй болоно. Энэмнай юун бэ гэхэдэ, сабшаһан ногоогоо хуряахадаа, нэн түрүүн тэрэнээ тюк болгон багсалаад, дээрээ хушалтатай сарайнууд доро абаашажа ябталха, вентиляторaap үлеэлгэжэ хатааха шухалада тоологдоно. Тэрээнһээ гадуур сенаж ехээр дараха хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Энэ талаар Шитханай совхоз жэшээ боложо үгэхэ ёһотой. Тус ажахы жэл бүхэндэ 25 мянган центнер үбһэ энэ түрүү технологёор неесэлдэг байна бшуу.

Ажахы бүхэн тэжээл бэлэдхэлгын үедэ үбһэнэй шанарыень шалгаха талаар экспресс-лабораторинуудые хүдэлгэхэ шухала. Харин сенажай, силосэй, витаминтай ногооной гурилай шанарыень районойнгоо ветеринарна лабораторидо абаашаад шалгуулха уялгатай юм.

Мүнөөдэрэй байдалаар район дотор АВМ агрегадуудай бултадаа хэды бэлэн болгогдоошье һаань, харин витаминтай ногооной гурил гаргажа байһан нэгэшье ажахы байхагүй. Тиимэһээ габшагай һарын туршада колхоз, совхоз бүхэн үдэр, сагаа гэнгүйгөөр, үбһэндөө түргөөр орохоор болоол гэжэ һануулая.

В. БУДАЕВ,
Баргажанай агропромсоюзай ахамад агроном.

...ибиряк» колхозой Доодо...игай орооһоной тоог дэз...тодхогдоһон витаминтай ...оной гурил гаргадаг ... түхэлэй гурбан агрегат ...ай ашаг үрэтэйгөөр хү...гдэжэ байна. Эдэ агре...уд мүнөө жэлдэ дүн хам...а 500 тонно гранула гар...һаа, мүнөө түрүүшын ...ад гаран үдэрэй хугасаа

...РАНУЛА ...АРГАНА

... 77,1 тонно энэ сэнтэй тэ... үйлэдбэрилбэ. Ажахын ...эл бэлэдхэгшэд гранула ...алгада донник үргэнөөр ...глэнэ. Эдэнэр энэ доннинүүлдэнь үшөө дахин саб...а абахаар хараална.

...э сэнтэй тэжээл үйлэдбэ...эдэ урда мэтэ дүй дүр...эй механизаторнууд В. И. ...льцев, Н. А. Амосов, М. К. ...н, А. И. Закамельский гэг... АВМ-1,5 түхэлэй агрегата машинистнүүдээр, С. Д. ...ков Н. С. Сысоев хоёр ...нуляторщигуудаар ажалла... юм. Эдэ нүхэднай энэ ...лда түрүүшынгээ жэлдэ хү...эжэ байһан бэшэ хадаа дүй ...шэлөөр баян болоһон хү... гээшэ.

...ВМ түхэлэй агрегадуудые ...он тэжээлээр хангаха хэ...э комбайнер С. М. Усо...ев хубитаяа ехээр оруул...ябана. Автомашинын жо...шод А. А. Шелехов, А. Г. ...едьев гэгшэд сабшагдаһан ...нигоор агрегадуудые һаад...вер хангажа шадана. ...итаминаар элбэг гранула ...эдхэхэ бишыхан коллекти...эршэмтэй хүдэлжэ ябаһа...нь ойлгосотой.

В. ДАМБАЕВ.

...ункэнэй район.

...УРГАСА ...ХУРЯАГДАА

...Знамя Ленина» колхозой ...родой теплицэһээ үгэрсын ...үүшын ургаса һаяхан ху...гдажа абтаба. Мүнөө жэл... Хитадай Арадай Респуб...ын хүдэлмэрилэгшэд эндэ ...эд, огородой эдеэ ургуул... байнхай. Тэдэнэр суглуул... абаһан ургасаяа тусхай ...лһан хэлсээнэйнгээ ёһоор ...хоздо худалдаха юм. Хүр... ороной 20 түлөөлэгшэд ...хытай хэлсээ баталхадаа, ...бэн теплицэ соо үгэрсэ, ...мидор, бусад огородой ... ургуулха ёһотой. Тэрээн... гадуур хитадууд 4 гек... ...а капуста ургуулжа бай...

В. ДАБАЕВ.

...ухар-Шэбэрэй район.

НЁДОНДОНОЙХИҺОО ДУТУУГҮЙ

Иволгын районой Халютын совхозой үбһэшэдэй С. В. Саликовай хүтэлбэрилдэг звено ургасаяа хуряажа эхилбэ. Энэ звенодо 7 хүн — гурбан аха дүүнэр Татарниковууд, гурбан аха дүүнэр Саликовууд, Александр Петухов гэгшэд хүдэлнэ. МТЗ-80 түхэлэй дүрбэн, 7-25 түхэлэй трактор звенодо үгтэнхэй. Гадна пресс, ГВК түхэлэй болон фронтальна тармуур, хоёр косилка бии.

Звенодо 167 гектар сабшалангай газар үгтэһэн байна. 33 гектарта люцернэ, орооһото ургамалнуудай холисо, 40 гектартань үрэһэ хүрэнгэ болохоор люцернэ таригданхай юм. Бусад талмайень тэжээлдэ ороход ногоон ээлнэ.

— Бидэнэр мүнөө жэлдэ гектар бүриһөө 20 центнер ургаса хуряахаар түсэблэнэбди. Зарим ногоогоо сабшажа, үбһэн болгожо сомохобди, ургасымнай зарим хуби сенаждa орохо юм. Сенаждa орохоор таригдаһан газарай гектар бүриһөө 60 центнер ургаса хуряахаар хараалнабди,— гэжэ звеноо даагша луговод, механизатор С. В. Саликов хөөрэнэ. —Мүнөө ургасаяа комбайнаар сабшажа эхилээбди. Һаянай хура, бороон орожо, бидэнэй ажалые һаатуулна.

Мүнөө жэлдэ ногооной ургаса һайн. С. В. Саликовай звеногойхид хараалһанаа дүүргэхэ гэжэ найдахаар. Хура бороогүй сэлмэг үдэрнүүдые һамбаашалан, тэдэнэр туха сүлөөгүй хүдэлнэ.

С. В. Саликовай звено нёдондо хоёр түсэб дүүргэһэн юм. Тиимэ хадань тэдэнэй хэлэһэн үгын ажал хэрэгүүдтэйнь энэ жэлдэшье алгасалдахагүйнь ойлгосотой.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Звеногой гэшүүд К. Саликов, А. Петухов, В. Татарников, 2. Звеньевой С. В. Саликов.

Б. ГАРМАЕВАЙ фото.

Зунай сагые зүбөөр хэрэглэе!

БАЙДАЛАЙНГАА ХЭДЫ ХҮШЭРШЬЕ ҺАА...

Хямда сэнтэй һү, мяха элбэг дэлбэгээр үйлэдбэрилхэ гэбэл, зунай хаһые зүбөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй гэжэ хэлсэдэгынь дэмыдэ бэшэл даа. Зүгөөр зун бүхэндэ хямда сэнтэй продукци абтадаггүй байха юм.

Энэ жэлэй зуниие абаад үзэел даа. Ган гасуурай болоһон дээрэһээнь июль һарын тэн багаар бэлшээриин ногоон мүртэй үшөө һайжараагүй. Ушар тиимэһээ малшад, һаалишад зунай һарануудай үедэ ажалай шанга шалгалта гарадаг гээшэ. Илангаяа мүнөө үедэ һү һаалиин фермын хүдэлмэрилэгшэд һаамхай үнеэдээ хаана адуулхаб гэһэн һанал бодолдо абтанхай ажаллажа байна. Маанарайшье урда энэ бэрхэшээлтэ асуудал гаража ерэнэ. Малай үбэлжэлгын үедэ абажа байһан һүнэйнгөө хэмжээе мүнөө зунай һарануудай туршада доошонь унагаахагүй гэжэ бидэ бултадаа оролдожо ябанабди.

Үнгэрһэн зургаа һарын дүнгөөр колхозоймнай һү һаалиин фермын коллектив нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо һү һаалияа 893 центнерээр, үнеэн бүриһөө һү абалгаяа 224 килограммаар дээшэлүүлһэн байна. Һараар уридшалан, гүрэндэ һү тушаажа, хахад жэлэйнгээ даабари үлүүлэн дүүргэһэн байнабди. Июлиин 1-нэй байдалаар үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо тоһоной заводто 850 центнерээр ехэ продукци худалдаабди.

Харин бидэ эдэ үдэрнүүдтэ һү һаалияа эрид доошолуулжа, һү багаар һаанабди, гүрэндэ тэрэнээ баһал багаар худалданабди. Һүүлэй нэгэ үдэр манай һаалишад фермээрээ бүхыдөө 33 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилжэ, тэрэнэйнгээ 30 центнерыень тоһоной заводто тушааһан байна. Нёдондо жэлдэ тэрэл үедэ 5 центнерээр ехэ һүн һаагдаа, 3 центнерээр ехэ продукци худалдагдаа бэлэй.

Энэ тохёолдоһон байдалай гол шалтагаанинь гэхэдэ, бэлшээриин ногоон ехэл муу. Үнеэдэй оложо эдихэ юумэн үгы шахуу. Эдэ бүгэдые хараада абажа, бидэ һаамхай үнеэн бүхэндөө үдэртэ дунда зэргээр толгой бүридэнь нэгэ килограмм талха тарганай зүйл, һаагдаһан һүнэй килограмм бүхэндэ 300 грамм холимог гурил үгэлсэнэбди. Зүгөөр һүнэй хэмжээн хараа байса дээшэлнэгүй. Юуб гэхэдэ, бэлшээриин ногооной бирагүй байһан дээрэһээ үнеэд һү шэмээ мүртэй нэмээжэ үшөөл шадаагүй байһаар.

Ажахын һү һаалиин фермын хүдэлмэрилэгшэд сагаан эдеэ үйлэдбэрилгэеэ доошолуулхагүй, мүнөө һаажа байһан хэмжээгээ алдахагүй гэжэ нилээд оролдолго гарган хүдэлнэ. Эгээл энэ бэрхэшээлтэй, хүшэр хүндэ үедэ коллективэй ажалыень зүбөөр эмхидхэхэ гээшэ тон шухалада тоологдоно. Энэ хүдэлмэриие фермые даагша КПСС-эй гэшүүн В. А. Теслева даажа эрхилдэг юм.

Зунай бэлшээриин үедэ фермын үнеэд Фрезе гэжэ зуһаланда абаашагдаад, гурбан бүлэг болгогдожо, тэндэ адуулагдана. Тэрэнэй хоёр бүлэгынь һаамхай, нэгэ бүлэгынь шэргэһэн үнеэд болоно. Һаалишадаар, ухэршэдөөр хүдэлхэ кадрнууд шиидхэгдэнхэй юм. Манда бүхыдөө 14 һаалишан, 2 туһалагша-һаалишан, 6 ухэршэн һаамхай үнеэдые харууһална. Шэргэһэн үнеэдтэ үшөө хоёр малшан хүдэлдэг. Бидэ һаалишадаа Мухар-Шэбэрһээ автобусоор үглөө үдэшэндөө шэрэдэгбди. Ухэршэд тэндээ байраараа байдаг юм. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр ээлжээгээр үнеэдээ һүниндөө адуулдаг шуу.

Даб дээрэ һаалишаднай һүеэ һайн шанартайгаар гэхэ гү, али нэгэдэхи сортоор тушаажа байна. Зүгөөр зуһаландамнай һааһан продукцияа хүргэхэ тусхай түхеэрэлгэ үгы юм. Тиимэһээ бидэ урдандаа аба, эжынгээ хэрэглэдэг онол аргаар — хүйтэн уһаар һүеэ хүргэнэбди. Һаалишаднай түрүүн иимэ онол аргаар продукцияа хүргэһэн хойноо һү шэрэдэг машинада тэрэнээ ашаад, үбэлэйнгөө байрада байһан холодильнигта асаржа, үшөө дахин хүргэнэ. Иимэ ута унжагай «харгыгаар» һүеэ тоһоной заводто тушаадаг заншалтайбди.

Фермын зуһалангынь Фрезе гэжэ газарта түрүүшынгээ жэлдэ түхеэрэгдэнэгүй. Тиимэһээ эндэ һү хүргэдэг тусхай түхеэрэлгэ тодхохоор болоо гэжэ һанагдана. Тэрээнһээ гадуур эндэ үнеэдээ адуулха бэлшээри шиидхэхээр болонхой. Колхоздомнай бүхыдөө 400 үнеэн тоологдоно. Эдэ олон толгой малые нэгэ газарта байлгаад, адуулха гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэл даа. Бэлшээреэр тулюур байхадаа, һү һаалияа хаанаһаа, яагаад дээшэлүүлхэб? Бэлшээри һайжаруулха, тэрэнээ үргэдхэхэ, ото уһалжа байха асуудалнуудые ойрын жэлнүүдтэ шиидхээгүйдэ аргагүй. Зунай һарануудай үедэ хямда сэнтэй һү үйлэдбэрилхын тула эдэ асуудалнууд дары шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ һанагдана. Манай малшад жэлэй ямаршье сагта һү һаалияа дээшэлүүлхые ходо оролдожо ябадаг. Энэнь лэ һайшаалтай. Тиимэһээ һаалишадайнгаа энэ эрмэлзэл оролдолгыень бидэ дэмжэхэ ёһотойбди. Мүнөө сагта мүнгэ хэхын хажуугаар тэрэнээ эзэн ёһоор тооложо һураха хэрэгтэй ха юм. Энэмнай энэ сагай эрилтэ мүн.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй һүүлшын жэлдэ бидэ колхозоороо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2500 килограмм гэхэ гү, али бүхыдөө 10 мянган центнер һү һааха түсэбтэй зомди. Үнгэрһэн зургаа һарын дүнгөөр таба мянга гаран центнер һү гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 1452 килограмм һү абаад байнабди. Жэлэй эхинһээ хойшо эгээл ехэ һү һааһан һаалишадай дундаһаа дүршэлтэй малшадай нэгэн В. Н. Варфоломеева үнеэн бүриһөө 1591 килограмм һү һаажа амжаа. Үнгэрһэн һарын дүнгөөр О. Н. Бурнашева үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 299 килограмм һү абаһандаа, мүн лэ түрүүшүүлэй дунда оролсоһон байха юм.

Иигэжэ манай ажахын һү һаалиин фермын коллектив энэ жэлэй зунай бэлшээриин үедэ хүшэр хүндэ байдалай хэды тохёолдоошье һаань, урдаа табиһан зорилгоёо сүм бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлжэ ябана.

Д. ЕВГРАФОВ,
Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой ахамад зоотехник.

ҮЛҮҮЛНЭ

Охин-Булагай совхозой Түбэй һү һаалиин фермын коллектив муу бэшэ үрэ дүнгүүдтэйгээр хүдэлжэ байдаг. Байгша оной июль һарада бүхыдөө 696 центнер һайн шанартай һү һаажа, һарынгаа түсэб 56 центнерээр үлүүлбэ. Иигэжэ һара бүриингөө даабари амжалтатайгаар бэелүүлһэнэй ашаар хахад жэлэйнгээ түсэб баһал үлүүлээ. Энэ жэлэй сагай уларил ехэ таарамжагүй, ган гасуур байжа, зунай эхеэр ногоон муу байһан. Иимэ байдалда эдэ нүхэднай һү һаалияа доошолуулаагүй шанга шалгалта гараба ха юм.

Һаяхан энэ үбэлэй найман һарын мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдобо. Тус коллектив үбэлэй үедэ һү һааха түсэбөө 115 процент дүүргэһэн байна. Тэрэнэй 96 процентнь гүрэндэ нэгэдэхи сортоор тушаагдаа. Фермын найман һаалишад энэ хугасаада үнеэн бүриһөө 1400 килограммһаа дээшэ һү һаагаа. Совхозой түрүү һаалишадай нэгэн М. Куприянова үнеэн бүриһөө 1800 килограмм һү абаһан байна. Тиихэдэ М. Разуваева, М. Зундуева гэгшэд мүн лэ эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаа.

Мүнөө үедэ эндэхи һаалишад, мал адуулагшад зунай сагые үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ, шадаал һаа ехэ һү һааха оролдоно. Һаяхан элбэгээр ороһон бороогой һүүлээр бэлшээри һайжараа, үнеэд һүтэй боложо захалаа.

В. БОРИСОВ.

Бэшүүрэй район.

ДООШОЛУУЛААГҮЙ

Байгша оной зунай түрүүшын һара манай районой ажахынуудай һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдтэ ёһотойл шанга шалгалта болсо. Һая болотор бороогүй байжа, үнеэдэй бэлшээри ехэ муу байһан. Тиимэһээ арга боломжонуудаа бэдэрһэн коллективүүд һүеэ ехэ доошолуулангүй байжа шадаа гээшэ. Тэдэнэй тоодо Үдын совхозой Баянголой фермэ ороно. Эндэхи фермын һаалишад, хүдэлмэрилэгшэд тэжээлэйнгээ цэхые байлгангүй хүдэлгэжэ, үнеэдээ һайнаар эдеэлүүлжэ шадаа. Тиихэдэ малайнгаа бэлшээри һэлгэжэ байгаад, үдэр һүнигүй бэлшээгэз. Эндэ мал адуулагшад Ю. А. Гончиков, В. И. Яньков, Ю. Иванов гэгшэдые онсо тэмдэглэмээр. Хүшэр сагай тулажа ерээд байхада механизатораар хүдэлжэ байһан Иванов ерэжэ, малшадта туһалаа. Һаянай ногоон һайжаржа, үнеэд сададаг болоо. Энээнһээ һү һаали дээшэлээ ааб даа. Фермын түрүү һаалишан Ю. Ш. Гончикова өөрынгөө бүлэг үнеэдһээ үдэр бүри 240—250 килограмм һү һаана. Бусад һаалишад А. Г. Гончиков, А. Мухомедзянов гэгшэд баһал урагшатай.

— Бороо орожо, һанаамнай амарба. Ногоон һайн гараа. Зунай үедэ абаһан уялгаяа дүүргэхэ аргатай болоно хэбэртэйбди. Һү һаалимнай нэмэжэ байна,— гээд фермые даагша Е. Ц. Аюшеева хэлээ һэн.

Тус коллектив энэ жэлэй түрүүшын хахадай даабари үлүүлэн дүүргэнхэй. Мүнөө тэдэнэр шэнэ байрада орохоор бэлдэжэ байна. Эндэ ороод, ажалаа арендэ аргаар эрхилхэ юм.

Ю. БАЗАРЖАПОВ.

Хориин район.

ТУРАНАЙХИД ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭХЭЛ

Түнхэнэй районой ажахынуудай гүүртэнүүдые даагшанар холын хадата бэлшээридэ түбхинэжэ, адууһа малаа шэмэтэ ногоондо бэлшээнэ. Зарим колхоз, совхозуудай малшад Үүриин бэлшээридэ даалгагдаһан малаа туужа ошонхой. Туранай совхозой шахан таргалуулгын гүүртын малшад П. С. Гармаев, Д.-Н. Д. Шагдуров, Г. Д. Жамбалов, Б. Д. Ханхалдаев, Д. П. Гармаев гэгшэд 500 толгой малаа Үүриндэ абаашаад байна. Эдэнэр арендэ подрядай гуримаар хоёрдохи жэлээ хүдэлнэ.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын туршада 700 толгой залуу, эбэртэ бодо мал түлжүүлэгдэн томо болгогдоо. Байгша оной эхин багаар 200 толгой мал гүрэндэ тушаагдахадаа, толгой бүриинь шэгнүүр 350—400 килограммда хүрөө. Ажахын мал адуулагшад үбэлэй һарануудай хугасаа соо даалгагдаһан хашараг бүхэнэйнгөө шэгнүүр сүүдхын туршада 700—800 граммаар нэмээжэ шадаһан байха юм. Үбэлэй һарануудай хугасаа соо Туранай тракторна бригадын механизаторнууд С. Романенко В. Сыренов хоёр малшадта ехэ туһаламжа үзүүлээ. Эбэртэ бодо малда тэжээл буйлуулжа үгөө.

Эдэнэр дүй дүршэлөөр баян зон юм. Тус гүүртын малшад нэгэ трактор абаха хүсэлэнтэй. Зүгөөр трактор тон хомор болошонхой. Совхозой дирекциин малшадай гүйлтые саашадаа хангаха байһандань найдамаар.

Туранай мал шахан таргалуулгын гүүртын хүдэлмэрилэгшэд зунай бэлшээриин үедэ даалгагдаһан малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые 800-гаад граммаар нэмээхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абанхай ажаллажа ябана. Туранай томодхогдоһон аад, арендэ онол аргаар хүдэлдэг бригадые Пурбо Содномович Гармаев хүтэлбэрилдэг юм. Тэрэ түрэл нютагтаа малшанаар 38 жэлэй туршада ажаллажа, районойнгоо түрүү хүнүүдэй нэгэниинь болонхой. Энэ нүхэрнай Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагданхай. Пурбо Содномович олон жэлэй туршада хани нүхэр Бадма Дашияновнатаяа суг хамта хүдэлөө. Мүнөө тэрэнэй наһанайнь нүхэр хүндэтэ амаралтадаа гаранхай. Пурбо Содномович Дамба хүбүүнтээ ажаллажа байна. Иигэжэ туранайхидай зориһондоо хүрэхэнь лабтай.

Б. ШАРАКШАНОВ,
манай корр.

ХЭЛСЭЭНЭЙ ТҮСЭБ БЭЕЛҮҮЛЭЭ

Үнгэрһэн июнь һарада заводоймнай транспортна цех һайнаар ажаллажа, цехүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэбэ. Заһабарилга-ашаглалгын цех хоёрдохи һуури эзэлээ. Участогуудые нэрлэбэл, түрүү һууриda хабсаралгагагналгын участок (мастерынь А. А. Зубкова), шудхалгын участок (мастерынь Э. С. Мошкович) гараба. В. В. Петровой ударидадаг бригада июнь һарада шалгараа.

Заводой коллектив байгша оной хахад жэлэй дүнгөөр хэлсээтэ уялгануудай ёһоор продукци эльгээхэ түсэбөө сүм дүүргээ.

Л. КОЗУЛИНА.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

ЕХЭ СЭНГЭЭР

Эдеэ хоол болон эд бараа зүбөөр хубаарилха, тэдэнэй худалдаанай сэн сахиха талаар республикын профсоюзуудай хүдэлмэришэдэй хиналтын инспекци ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Тэрэнэй хүдэлмэриин аша үрэ элеэр харагдана гээд хэлээ һаа, алдуу болохогүй. Ажалшадай зүгһөө ороһон олон гомдолнуудаар шалгалта үнгэргэгдэжэ, худалдаа наймаанай гурим хазагайруулһан олон ушарнууд элирүүлэгдээ.

Жэшээлхэдэ, тус инспекци үнэ сэнгэй талаар Буряадай АССР-эй Гүрэнэй комитедтэй суг горплодоовощторгын худалдаанда гаргадаг продукци шалгаһан байха юм. Энэ шалгалтын дүнгөөр худалдаа наймаанай гурим хазагайруулһан олон ушарнууд элирүүлэгдээ. Тус продукциин сэн республика соо тогтоһон дунда зэргын сэнгһээ ехэ байгаа. Нэгэ адли шанартай яблока, помидор болон бусадшье огородой эдеэн элдэб сэнгээр хүнүүдтэ худалдагдаа. Жэшээнь, Улаан-Үдын 24-дэхи магазинда помидор бусад магазинуудта орходоо 13 процентээр ехэ сэнгээр худалдагдаа. Тэрэшэлэн «Продтовары» нэгэдэлэй магазинуудта горплодоовощторгын хараалһан сэнгһээ бага сэнгээр тус продуктнуудые худалдаһан ушарнууд бии. Кооперативна сэнгһээ 1,5—2 дахин үнэтэйгөөршье продуктнуудые худалдаха ябадалнууд үзэгдөө.

Энэ бүгэдын ашаар худалдаа наймаанай энэ нэгэдэл хуули бусаар 26,6 мянган түхэриг мүнгэ олоһон байна. Энэ мүнгэн абтажа, гүрэнэй бюджедтэ оруулагдаа. Тиихэдэ энэ нэгэдэл 10 мянган түхэриг яла түлөө.

Энэ жэлдэ шалгагдаһан 14 магазинай хахадтань худалдаа наймаанай гурим хазагайруулагдаа. Эндэ оруулагдаһан фрукт болон огородой эдеэн гол түлэб үнэтэйгөөр худалдагдаһан байна. Арендэнэ аргаар хүдэлдэг зарим магазинууд эдэ продуктнуудай сэнгые аяар 40 процентээр нэмээһэн байха юм. Тиихэдэ хүдэлмэришэдэй хинагшад олон ушарта продукциин шанар мүртэйгөөр шалгагданагүй гээд элирүүлээ. Жэшээнь, хэлсээнэй сэнгээр худалдагдахаар хараалагдаһан комподой шанарые шалгаһан тухай мэдээн үгы байба. Стандартын эрилтэнүүдтэ хүреөгүй хартаабха, свёкло, яблока ехэ сэнгээр худалдагдаа. Энээнһээ ороһон 9790 түхэриг гүрэнэй бюджедтэ оруулагдаа.

Эд бараанай эрьесын түсэб дүүргэхын тула горплодоовощторг Грузиин кооператорнуудһаа 15 тонно сай худалдажа абаһан байгаа. Энээнэй сэн гүрэнэй сэнгһээ 2 дахин ехэ байба. Теэд тэрэнэйнь шанар ехэ муу, шалгагдаагүй байшоо. Эндэ хэгдэһэн шалгалтын ёһоор тэрэнэй ехэнхинь голодоһондо гараһан, үлөөшэнь 3-дахи сортын гэжэ элирүүлэгдэһэн байна. Гэбэшье, сайн нэгэ тонные худалдаһанай удаа найман мянган түхэриг олзо абтаа. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, шанар муутай сай ехэ үнэтэйгөөр худалдагдаа ха юм. Энэмнай зониие мэхэлһэн хэрэг болоно. Мүн тиихэдэ горплодоовощторг хүүгэдэй, эмнэлгын эмхи зургаануудта өөһэдынгөө продуктнуудые хараалагдаһан сэнгһээ үнэтэйгөөр худалдаа.

Эдэ шалгалтын дүнгүүдээр республикын профсоюзуудай Соведэй Президиумэй заседани үнгэргэгдөө һэн. Горплодоовощторг продуктнуудые ехэ сэнтэйгээр худалдажа, зоной байдал бүри шахардуу болгоо гээд эндэ тэмдэглэгдээ. Зоной зүгһөө ороһон гомдолнууд зүб. Үндэһэ баримтагүйгөөр юумэнэй үнэ сэн дээшэлүүлһэн байнат гээд тус нэгэдэлэй директор Т. Д. Чурукбайда заажа, эдэ дутуу дундануудые усадхаха талаар хэмжээнүүдые абаха эрилтэнүүд табигдаа. Тиихэдэ худалдаа наймаанай гурим сахиха талаар эрид хэмжээнүүдые хараалха зэргэтэй байна.

А. МУРАШОВ,
республикын профсоюзуудай Соведэй инструктор.

АРЕНДЭДЭ ОРОХОНЬ

Улаан-Үдын авиационно нэгэдэл жэл хахадһаа үлүү саг соо ажахын тоосооной 1-дэхи моделиин гуримаар хүдэлмэрилнэ. Мүнөө предприяти дэлгүүрэй харилсаанда орохо талаар бэлэдхэл хэжэ эхилээ. Гуримшуулагдадаг дэлгүүртэй экономикодо орохын тула түрүүн арендэдэ орохо хэрэгтэй ха юм.

Энэ асуудалаар «Рассвет» гэжэ соёлой ордон соо экономическа 6-дахи конференци үнгэргэгдэбэ. Предприятияа улам хүгжөөхэ асуудалнуудта зорюулагдаһан иимэ конференци эндэ жэл бүри үнгэргэгдэдэг.

Конференциһээ урид цехүүд болон таһагуудаар тус тустаа экономическа конференцинүүд үнгэргэгдөө, экономикын үдэрнүүд эмхидхэгдээ, олон секцинүүд хүдэлмэрилжэ, салин хүлһэнэй политика, ажалай ашаг үрэ, хямда сэнтэй продукци, бухгалтериин тоо бүридхэл гэхэ мэтын шухала асуудалнуудые хаража үзэһэн байха юм.

Нэгэдэлэй генеральна директор Ю. Н. Кравцов конференци дээрэ ажахын тоосооһоо арендэ гуримда орохо тухай элидхэл хээ һэн. Нэгэдэлэй ахамад мэргэжэлтэд арендэ гурим, салин түлбэри, продукциин үнэ сэн тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

Тус конференци дээрэ арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргадаг цехэй начальник В. Т. Нечитайло үгэ хэлэһэн юм. «Белка-10М» гэһэн хубсаһа хунар угаадаг машина гаргадаг энэ цех жэл хахадһаа үлүү саг соо ажахын тоосооной 1-дэхи модельеэр хүдэлнэ. Ажалай энэ гурим һанаһанда хүрэмөөр хэрэглэгдэнэгүй гээд үнгэрһэн үеын дүн согсолходо, ойлгосотой болоно. Тиин үнгэрһэн жэлэй октябрь һараһаа эхилжэ, энэ цехэй хүдэлмэришэд арендэ подрядай гуримда орохоёо бэлэдхэл хэжэ байнхай. Мүнөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри дүүрэнтээ. Тингэжэ энэ цех эгээл түрүүлэн арендэ подрядай гуримда орожо хүдэлхэнь гээшэ.

Г. ЕЛИСЕЕВА.

ДОЛООН ХОНОГ БҮРИ ГАРАДАГ БАЙХА ШЭНЭ ГАЗЕТЭ

МОСКВА. СССР-эй хэблэлэй гүрэнэй комитет «Восточный экспресс» гэжэ долоон хоногто нэгэ дахин гарадаг байха шэнэ газетые бүридхэлдэ абаба. ТАСС, Московско ВПШ, «Красноярсклеспром» үйлэдбэриин нэгэдэл тэрэниие гаргана. Ниитын-политическэ болон рекламно-коммерческэ шэглэлтэй энэ газетэ Сибириин болон Алас-Дурнын регионой социально-экономическа болон национальностьнууд хоорондын шиидхэгдээгүй асуудалнуудые харуулха, түрүү дүй дүршэл, эрдэм, наукын туйлалтануудые хүн зоной дунда тарааха зорилготой. Энэ регионой оронуудай дунда харилсаа холбоо, хүршэ ёһоной харилсаа хүгжөөхэ, гадаадын экономическа харилсаа холбоо бэхижүүлхэ хэрэгтэ горитой нүлөө үзүүлхэ гэжэ тус газетые эмхидхэгшэд түсэблэнэ.

БҮХЭСОЮЗНА ТАРЯАШАДАЙ СОЮЗ БАЙГУУЛАГДАА

Байгша оной июниин 11—12-то манай ороной ниислэл хото Москвада Бүхэсоюзна эмхидхэн байгуулгын таряашадай нэгэдэхи съезд боложо үнгэрөө һэн. Колхознигууд, совхозуудай, буйлуулан болбосоруулдаг промышленна предприятинуудай, фермернүүдэй ажахынуудай, хүдөө ажахын кооперативуудай хүдэлмэрилэгшэд, арендаторнууд өөһэд өөһэдынгөө түлөөлэгшэнэрые энэ съездэдэ делегадуудаар һунгаһан байна.

Манай республикаһаа 12 хүн делегадуud боложо ошоо һэн. Делегадуудай бүридэлдэ арендатор, хонишон, хүдөө ажахын мэргэжэлтэн, отделениие эрхилэгшэ, колхозуудай түрүүлэгшэнэр, совхозуудай директорнууд ороһон байха юм.

Таряашадай хурал айхабтар ехэ ашаг үрэтэйгөөр, хэрэг ябуулгын үндэр оршон байдалда үнгэрөө гэжэ онсолон тэмдэглэмээр. Съездын хүдэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Президент М. С. Горбачёв, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Рыжков, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар, правительствын бусад гэшүүд хабаадалсаа бэлэй. Эндэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Н. Ельцин үгэ хэлэһэн байна.

Түүхэдэ ороһон энэ хурал дээрэ таряашадай союзай программа, Устав болон хүтэлбэрилхы захиргаан һунгагдаба. Бүхэсоюзна таряашадай союзай түрүүлэгшээр али нэгэнэйнь шэлэгдэхэ гуримаар Тульска областиин «Новомосковское» АПО-гой түрүүлэгшэ, Бүхэроссин колхозуудай соведэй түрүүлэгшэ, Россин аграрна союзай түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай депутат, Социалис Ажалай Герой Василий Александрович Стародубцев олохон дуу абажа, һунгагдаһан байха юм.

Манай республикаһаа Буряадай агропромсоюзай түрүүлэгшэ Н. Н. Найданов соведэй союзай гэшүүнээр һунгагдаа.

Уг изагуур бүхэн, анги бүхэн өөһэд өөһэдынгөө талые хамгаалжа, тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула союз гү, али парти боложо нэгэдэдэг байна гээшэ. Энэмнай ажабайдалдамнай, амидарха хэрэгтэмнай тон ехэ нүлөө үгэхэ жэшээтэй байна бшуу. Цивилизованно бүхы арадуудта таряашан ангиин эрилтэнүүдые хамгаалха талаар таряашадай партинууд, таряан ажалай союзууд байгуулагдадаг заншалтай юм.

1861 ондо крепостной эрхын болюулагдахадань, Россида таряашадай союз бии болгохо туршалга хэгдээ һэн. Зүгөөр энэ туршалгань саашадаа өөрынгөө талые харуулжа шадаагүй.

1905 ондо таряашадай эмхидхэн байгуулгын түрүүшын съезд боложо, тэрээн дээрэ таряашадай союз байгуулагдаһан түүхэтэй. Энэ съездэдэ 22 губерниһээ 100 делегат хабаадалсаһан байна. Съезд дээрэ иимэ шухала шиидхэбэринүүд абтаа гэбэл:

1). Гүрэнэй болон монастыриин бүхы газарыень таряашадта дамжуулан үгэхэ.

2). Газар гээшэ хүнэй өөрын үмсын зөөри байха ёһогүй.

«Газар элдүүрилхэ хүнүүдтэ газар даалгажа үгэхэ» гэһэн уряа лозунг бүхы дэлхэй дээрэ мүнөөшье болотор үлэһэн зандаа гэхэдэ алдуугүй. Революциин бута сохигдоһоной, хархис ябуулгын добтолон ороһоной һүүлээр эдэ шиидхэбэринүүд саашадаа бэелүүлэгдэнгүй үлэшэһэн байха юм. Тэрэ зуура адли зэргэ Россин социал-демократическа парти байгуулагдаа бэлэй. Энэ партиин гол программань хадаа хүдэлмэришэн ангиие таряашадтай нэгэдүүлхэ гэһэн зорилготой байгаа бшуу. Һүүлэйнь һүүлдэ энэ лозунг доро Октябриин революци болоо, граждан дайн диилээ, амгалан байдалай эхин үзэгдэжэ эхилээ.

В. И. Ленинэй амиды мэндэ, тэрэнэй хүдэлжэ байха үедэ парти таряашадай талыень өхэл харадаг, экономическа шэнэ политикын үе сагта нилээн туһаламжа үзүүлһэн байдаг. Эдэ хоолой зүйл суглуулжа тушааха хатуу даабари болюулагдаа, эдеэ хоолой налог бии болгогдоо. Эмхидхэлэй үндэр хэмжээндэ хүдөө ажахые кооперировалха ажал хэгдэжэ эхилээ. Манай ороной хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ эдэ бүгэдэ ехээр нүлөөлһэн байха юм. 1929 онһоо эхилээд, парти болон правительство таряашадай ажахые саашадань хүгжөөхын түлөө ехэ оролдолго гаргажа захалаа. Хүдөө ажахыда яаралтайгаар коллективизаци хэгдэжэ эхилбэ. Үйлэдбэриин зэбсэг, зөөри хамталагдаа, шанга шадалтай таряашадые усадхажа захалаа, захиран-зонхилолгын политика хүдөө ажахын экономикые муудхаа.

Таряашадые хүдэлмэриин хүлһэнэй хүсэн болгохо, кооперациһаа арсаха, үйлэдбэриин зэбсэг, зөөриие һайн дураар нэгэдхэхэ, хото хүдөө хоёрой хоорондохи продуктнуудай андалдалгые гуримшуулаагүй байха, колхоз, совхозуудые үгы хэхэ, ажал хүдэлмэри хубаарилгые адли болгохо, аграрна секторто мүртэй һаналаа табихагүйгөөр ороной индустриие хүгжөөхэ талаар хүдөө ажахые, буйлуулан болбосоруулдаг промышленностиие мухардуулһан, соёлой болон социальна барилга ехэл гэгдэлдэ ороһон, залуу аад. техническэ эрдэм мэдэсэтэй кадрнууд хүдөөһөө хото город руу олоор ошоһон байха юм.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ ба буйлуулан болбосоруулдаг промышленностьда бии байһан политическэ байдалые хараада абан, АПК болон таряашадай талые хамгаалха ниитэ-политическэ эмхи байгуулхаар болоо. Энэ асуудал үнинһөө хойшо табигдадаг байһан гээшэ. Таряашадай союз гэһэн ниитэ-политическэ эмхи байгуулагдаха ёһотой.

Парти болон правительствада энэ политика харша ябадал болохогүй гээшэ гү гэһэн асуудал гаража ерэнэ. Үгы даа. Энэмнай нэн түрүүн АПК-гай хүгжэлтэдэ сэхэ нүлөөлхэ байна бшуу. Захиран-зонхилолгын ёһо гуримай, партийна бюрократиин, министерствэнүүдэй, эмхи зургаануудай монополизмын урдаһаа тулаха агропромышленна комплексые эрид шуудаар хүгжөөхэ дүүрэн эрхэтэй таряашадай союз мүнөө байгуулагдаба гээшэ.

Үлүүдэ шашалдаһанай, хүдал үнэнөөр найдуулха саг һалаа. Агропромышленна комплексые хүгжөөхэдөө, түрүү политика нэбтэрүүлхээр болоо гэжэ һанагдана. Партиһаа, бюрократиһаа оройдоошье дулдыдахагүй министерствэнүүдһээ, эмхи зургаануудһаа бэеэ даанхай ниитэ-политическэ таряашадай союз байгуулжа, оронойнгоо Эдеэ хоолой программа бэелүүлхын түлөө оролдохо ёһотой болонобди.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие политигууд бэшэ, харин аграрнигууд эрхилхэ зэргэтэй гээшэ ааб даа. Энэ асуудалые иигэжэ зүбөөр ойлгохо ёһотой.

Хүдөө нютагуудта эд хэрэглэгшэдэй бараа элбэг дэлбэгээр табиха хэрэгтэй. Ажахынуудтай хэлсэнгүйгөөр үгы болгогдошоһон колхозууд хоорондын барилгашадай эмхиие дахинаа бии болгохо шухалада тоологдоно. Хүдөө ажахын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Хуули тухай статус баталан абахаар болоо. Союзай абаһан шиидхэбэриин заатагүй дүүргэлтые правительствын болон эмхи зургаануудай урда шангаар табиха ёһотой. Колхоз, совхозуудые, буйлуулан болбосоруулдаг промышленностиие бүхы хэрэгтэй машинануудаар, механизмуудаар, үтэгжүүлгээр, тоһо түлишөөр хангаха, мүн үнэ сэн тогтоохо, налогой асуудалнуудаар таряашадай союзай хүтэлбэрилэгшэд, тэрэнэй Совет правительствын, министерствэнүүдэй, эмхи зургаануудай, заводуудай түлөөлэгшэдтэй столой саана һуужа хөөрэлдэхөөр саг хүрэжэ ерэнхэй.

Таряашадай союз өөһэдынгөө хүнүүдые дээрэһээ доошоо бүхы Соведүүдтэ депутадуудта кандидадаар, мүн бусадшье органуудта дэбжүүлхэ эрхэтэй болобо. СССР-эй Верховно Соведтэ, Министрнүүдэй Соведтэ аграрна асуудалаар тусхай Хуули баталан абаха дурадхалтайгаар орохо аргатай. Арадуудай дунда харилсаа холбоо хэхэ политика ябуулха эрхэтэй юм. Хүдөөдэ болон буйлуулан болбосоруулгын промышленностьда ажахы эрхилхэ бүхы түхэлэй гуримуудые нэбтэрүүлхэ уялгатай болоно.

«Сельская новь» журнал болон хүдөө ажахын бусад хэблэл, хүдөөгэй һониниие дамжуулха телевидениин канал, «Сельская жизнь» газетэ таряашадай союзай мэдэлдэ дамжуулан үгтэбэ. Эдэ бүгэдэдэ хаанаһаа мүнгэн абтахаб гэбэл: АПК-гай хүдэлмэришэн бүхэн жэлдээ 3 түхэриг түлэхэ, колхоз, совхозуудһаа, промышленна предприятинуудһаа, һайн дуранай взнос, хэблэлэй газарай ашаг олзо оруулагдаха юм.

Таряашадай союзда аппарат байха ёһогүй. Тэрэнэй хүтэлбэрилхы органиинь СССР-эй болон РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствэнүүдэй колхозуудай талаар главк, автономно республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай колхозуудай талаар болоно. Зарим ушар... шадай союзай табиһан... тыень правительствын... стерствэнүүдэй, эмхи... нуудай ба промышле... приятинуудай хэрэ... дээрэнь дүүргэзгүй... һаань, соведэй союз... ленна эдэ регионд... ажахын продукци... болюулха эрхэтэй... энээгээр бидэ прол... стиин болон эмхи... дай монополиень... аргатайбди. Эмхи... дай монополиин урд... тэй «зэр зэмсэг» б... лээмэн, мяхан, һүн, б... дуктнууд таряашадай... байна гээшэ. Эдэ... нуудгүйгөөр хүнүүд... рэй туршада ажам... гү?

Ургаса хуряаха ... һүүлээр манай ре... таряашадай съезд бо... леэгдэнэ. Энэ съезд... тэ-политическэ эмхи... дай АССР-эй таряа... юз эмхидхэгдэхэ ба... иимэрхүүгээр район... ряашадай союзууд... совхозуудта, буйлуу... босоруулдаг предпр... та эхин эмхиин о... нууд байгуулагдахаа... лагдана.

Таряашадай союз... лэгшэ Президентын... гэшүүн, тэрэнэй нэг... логшо СССР-эй М... дэй Соведэй гэшүүн... һэн шиидхэбэри аб... РСФСР дотор Росс... шадай союзай түрүү... син Верховно Сове... нэй нэгэдэхи ... РСФСР-эй Министр... ведэй гэшүүд байха... Манай республика... иимэрхүү гуримаар... хаар хараалагдана.

И. Энэхэ...
Буряадай колхозуудай түрүүлэгшын ...

Коммунис субботнигуудта хүдэлжэ олоһон мүнгэн зөөри социально-соёлой объектнүүдые барилгада, ашаглагдажа байгаа больница, поликлиникэнүүдые үргэдхэлгэдэ, нэгэ үгөөр хэлэбэл, хүн зоной аша туһада хэрэглэгдэдэг гээшэ. Жэшээлхэдэ, Яруунын районой түб тосхондо 30 һууритай акушерско - гинекологическа корпус иимэ мүнгөөр баригдаһан байха юм. Улаан-Үдэдэ хүүгэдэй больницын барилгада олон ажалша коллективүүд мүнгэ зөөри һомолоо һэн. Тиин Октябрьска районой 47-дохи кварталда нарайлалгын шэнэ байшангай хажууда тус больница үнгэрэгшэ жэлэй сентябрь һара соо баригдажа эхилһэн.

«Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 4-дэхи управлениин В. А. Находкиной хүтэлбэрилдэг мэдээжэ бригадын коллективтэ энэ объект барихыень даалгагдаһан байгаа. Арбаад байшан гэрнүүдһээ бүридэхэ больницын гурбаниинь мүнөө бодхоогдожо байна. Элүүрые хамгаалгын шухала энэ объект профсоюзуудай, арадай хиналтын болон бусад органуудай хиналта доро баригдана. Теэд бидэнэрэй иишэ ерэһэн үдэр оройдоол табан хүн эндэ хүдэлжэ байба.

— Байгша ондо манай участогай коллектив зургаан объект ашаглалгада тушааха түсэбтэй юм. Находкиной бригадын олонхи гэшүүд олон дабхартай гостиницын, столовын барилгада хүдэлнэ. Харин эндэ гурбан хабсаргагша, хоёр гагнууршан, оньһожоруулгын управлениин кранай машинист ажаллана. Тиигэбэшье тэдэнэр байгша оной нэгэдэхи кварталай туршада 200 мянган шахуу түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри өөһэдынгөө хүсөөр хээ. Гадна субподрядчигууд горитой хүдэлмэри хэһэн байха юм,— гэжэ мастер Павел Васильевич Раковский хэлэнэ.

Барилгын талмайнууд дээрэ

УНЖАГАЙРХА БАРИЛГА ГҮ?

Ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда ажаллажа эхилхэдээ, барилгын эмхинүүд эсэсэй дүнгүүдэй түлөө—даажа абаһан объектнүүдээ саг сооньашаглалгада тушааха гэжэ оролдодог болоо. Тиин эдэ объектнүүдээ хэрэглэмжэдэ оруулбал, тэдэнэр ашаг олзо ехээр абаха жэшээтэй. Тиимэһээ барилгын эмхинүүд даажа абаһан барилгануудаа хараалагдаһан саг болзортонь ашаглалгада оруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулжа эхилээ. Больницын барилгын эхилхэдэ, 20 шахуу хүн эндэ ажаллажа байһан юм. Трестын шефтээ абаһан һургуулиин столово энэ жэлэй гурбадахи кварталда барижа дүүргэхын тула 5 хүн больницын барилгада үлөөгдэжэ, бэшэниинь ашаглалгада тушаагдаха объектдэ эльгээгдээ һэн. Тиигэбэшье тэдэнэр үгтэһэн даабарияа урагшатай дүүргэнэ.

— Һара бүри 40 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ түсэбтэйбди. Бетон хабтагай, хирпиисэ болоод барилгын бусад материалнууд хүсэд хүрэхөөр бии. Тиимэһээ энэ даабарияа холо үлүүлнэбди. Гэбэшье үсөөн зон байхадаа, заримдаа тухашарха ушар гарана: Иимэ үедэ мастернай шулуушанай, хабсаргагшын хүдэлмэри хэжэ туһална,— гэжэ 5-дахи разрядай хабсаргагша А. П. Афанасьев хэлэнэ.

Үнэхөөрөө барилгын гол материалнууд: бетон хабтагай, хирпиисэ хүсэд хүрэхөөр бии юм. Мастер П. В. Раковскиин мэдүүлһэнэй ёһоор хоёр һарын туршада ядамаггүйгөөр хүдэлхэ арга боломжотой. Хүдэлмэришэдэй дуталдаагүй һаа, барилга бүришье түргэнөөр хэгдэхэ аргатай байгаа. Шухала энэ объектдэ үсөөн зоной хүдэлжэ байхада, түсэбэй ёһоор 1993 ондо больница ашаглалгада үгтэхэ гээшэ гү гэжэ һанагдаа һэн. Болзоройнь дүтэлхэдэ хуушанай муу заншалаар олонхи барилгашадые иишэнь асаржа, түргэнөөр, муу шанартайгаар бариха болоно гээшэ гү? Мастерай хэлэһэнэй ёһоор нэгэ байшан баригдажа, тэндэ штукатур-шэрдэгшэдэй хүдэлхөөр бэлэн болонхой. Теэд тэдэнэр эндэ харагданашьегүй. Барилга-хабсаралгын 4-дэхи управлениин хүтэлбэрилэгшэд арад зоной үргэмжын мүнгэ зөөреэр бодхоогдожо байһан хүүгэдэй больницые саг болзортонь һайн шанартайгаар бариха хэмжээнүүдые абаха ёһотой болоно.

Д. АМОГОЛОНОВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: кранай машинист В. М. Лапин; хабсаргагша А. П. Афанасьев; хүүгэдэй больница баригдана.

В. ГАРМАЕВАЙ зурагууд.

«Сагаан алтаяа» сэбэрээр суглуу...

ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРӨӨ

Мүнхандэ эдэ үдэрнүүдтэ ехэл хүлгөөтэй байһан аад, һүүлэй ута унжагай бороогой урда тээ хони хурьгадай маараан, электро-хайшануудай таршаганаан, хүн зоной хүлгөөн замхаһан байха юм. Эндэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонидой нооһо хайшалалгын пункт оршодог. Тус ажахы үнэ сэнтэйгээр абтадаг «сагаан алтаяа» богони болзорто һайн шанартайгаар суглуулжа абаһан болоно гээшэ.

Үнэхөөрөөшье Никольскын хонишодой түхэреэн жэлэй туршада «ургуулжа» абаһан нооһониинь гүрэндэ ехэл үнэтэйгөөр сэгнэгдэдэг байна. Республика дотороо түрүү ажахынуудай нэгэн болохо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз һүүлэй хэдэн жэлэй хугасаа соо нарин нооһото үүлтэрэй хонидые олоор үсхэбэрилдэг. болонхой. Мүнөө энэ ажахыда үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри эмхитэйгээр эмхидхэһэнэй, бата найдамтай тэжээлэй бааза байгуулжа шадаһанай, шадамар бэрхэ, энэ һалбарида үнэн зүрхэнһөө дурлаһан кадрнуудые олоор бэлдэһэнэй ашаар хонин бүриһөө дунда зэргээр 2,7 килограмм хүрэтэр (сэбэр утаһанайнь гарасаар) нооһон хайшалагдажа абтана. Нёдондо эндэ сэбэр утаһанай гарасань 51 процентдэ хүрэһэн, муу шанартайгаар хайшалагдаһан; нооһониинь 7 процентээр бага болоһон байха юм. Эдэ бүгэдэ колхозой ашаг олзо абалгада бага бэшэ нүлөө үгөө гэхэдэ, алдуу болохогүй. Жэшээлхэдэ, нёдондо жэлдэ ажахын хонин һүрэгһөө дүн хамта 698 мянган түхэригэй сэбэр ашаг олзо оруулагдаа. Тэрээнһээ 256 мянган түхэригынь һайн шанартай нооһонһоо абтаһан байна.

Эндэ тиимэ ехэ тайлбаришье хэрэгтэй бэшэл даа. Эдэ тоо, баримтанууд бултыень гэршэлжэ үгэнэ бшуу. Тиимэһээ ажахыда нооһо хайшалалга хадаа тон харюусалгатай хаһа болоно гээшэ.

Колхозой хонишод урдандаа шадаал һаа, ехэ нооһо хайшалжа тушааха гэжэ оролдодог байһан һаа, эсэсэй тоосоогоор ажалладаг болоходоо, тэрэнэйнгээ шанартань гэхэ гү, али сэбэр утаһанай гарасадань онсо анхаралаа хандуулдаг болонхой. Энэ хэрэгтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой А. Л. Калашников, ажахын ахамад зоотехник Е. Ф. Мильгунов гэгшэд өөһэдынгөө хубитые нилээд оруулаа.

Колхозой түрүүлэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор энэ жэлэй харюусалгатай хаһа эндэ хүдэлмэриин 18 үдэрэй туршада эмхитэйгээр, ехэл хангалтатайгаар үнгэрһэн байха юм. Эдэнэр июниин найманһаа «сагаан алтаяа» суглуулжа захалаа һэн. Ажахын мэргэжэлтэдэй хараалһанай ёһоор үдэр бүхэндэ нэгэ отарын хонидой нооһон абтаха ёһотой байгаа. Иигэжэ яаралгүйгөөр ажалаа эмхидхэхэдэнь, мэгдээн һандаан ехэ болоогүй. Энэ кампанинь эхинһээ эсэс хүрэтэрөө эмхитэйгээр үнгэрөө гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Пункт дээрэ хүдэлһэн хүн бүхэнэй өөрынгөө эрхилжэ ябаһан ажалые һайн мэдэхэ дээрэһээнь бүхы юумэниинь бүтэсэтэй байгаа бшуу.

Энэ харюусалгатай хаһын үедэ үнинэй колхозни... Петрович Кравцов ... мэтэ тоо бүридхэгшэ... лөө. Аха нүхэрнай ... мэдэхэ хүн байшоо, ... наһатай болоошье ... дорюун, хөөрүү хү... даа гэжэ ойлгоо һэм... Кравцов манай ябо... һүүлшынгээ тюгүүдые... жэ байгаа бэлэй. ... ажал хэрэгүүд тухай... үгөө һэн.

Мүнөө жэлэй нооһо... лалга соо пунктые ... автобусой жолооошо... Александрович Леон... лаа.

— Байгша оной ... шалалга яһала эмхит... гэрөө. Дутуу дундан... хэгдээгүй асуудалну... гүй гэхэдэ, болохол... хозой правлениин, ... профсоюзай болон ... лой организацинууд... «сагаан алта» суглу... харал хандуулагдаа, ... шалагдаһан нооһо... удаан барижа бай... Машина машинаар ... ПОШ эльгээгээбди,— хөөрэнэ.

— Һайнаар хүдэлһ... дээ нэрлэжэ үгыт,—... тые даагшада ханда...

— Муугаар ажалла... манда оройдоошье ... —гээд Иван Алек... энеэбхилнэ.—Бидэ һа... тай нооһо тушааха ё... шэ аабзабди даа. ... хайшалагдаһан нооһо... рые зүбөөр тодорх... рэгтэй болоно. Энэ ... рэгые Наталья Клим... фоломеева, Мария ... на Варфоломеева, Т... оргиевна Киреева гэг... лээ. Эдэ классиров... шэнэ техническэ һа... ёһоор хүдэлдэг эхэн... Саашань хайшалагдаһ... тюк болгон баг... дэлмэриие А. Ф. Сту... Соколов, А. В. Вар... гэгшэд яһала һайнаар ... раба. Заһабарилагш... ажал хүдэлмэримнай ... тай байхагүй ха юм. ... эндэ хүдэлһэн Е. К. ... меев Р. Ф. Афанасье... онсолон нэрлэхээр ... Колхозоймнай бухгал... М. М. Калашникова ... һайн дураар эндэ ... гоошоноор ажаллаа.

— Хайшалагшадаа ... бэээт,—гэжэ тэрээнд... хадамни:

— Үгы ааб даа. ... мартаха гэжэ яахабш... алта» суглуулха кам... рүүшын үдэрһөө ме... Е. С. Свинкин авто... жолоошон В. Кудриц... хоорондоо ана-мана ... Эдэнэр үдэртэ дунда... 60—70 хониной нооһо... хадаа, 360—390 к... «сагаан алта» тушаа... Мүнөө жэлдэ һургүү... рагшад ехэл олоор ... далсаһан байна. Хай... даар А. Стулев, С. ... О. Трифонова, А. ... Кравцов, А. Калашни... Самсонов гэгшэд үдэ... 40 хониной нооһо хай... гэжэ нүхэр Леонов ... бэлэй.

В. ШИРДА...
«Ленинский путь» ... таһагые ...
Д. ДОН...
манай тусхай ...
Мухар-Шэбэрэй район...

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

СЛАВЯНСК (Донецкэ область). Һалбаринууд хоорондын территориальна «Славянск» нэгэдэлдэ үнгэтэ карандашнуудые хэхэ пластикова бүреэһэнүүдые бэлдэжэ эхилэнхэй. Хэрэгтэй материалай — хуша модоной дуталдадаг дээрэһээ нютагай фабрика карандаш олоор гаргаха аргагүй һэн. Бүри хямда ба бүхэ 80 мянган бүреэһэ тус нэгэдэл һара бүри фабрикада эльгээжэ байха болобо.

ОРЕНБУРГ. Эндэ боложо үнгэрһэн Россин хүдөө ажахын эрдэмэй академиин научна сессидэ РСФСР-эй 22 областьнууд болон автономито республикануудай элитэ ехэ эрдэмтэд, мэргэжэлтэд хабаадаа һэн. Ган гасуурта ородог нютагуудта таряан ажалай зональна гурим нарижуулан һайжаруулха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдаһан байгаа.

ХУРА БОРОО ҺААД ХҮРГЭНЭГҮЙ

БЕЖЕЦК (Калининска область). Эндэхи «Сельмаш» завод ургаса хуряалгын конвейертэ шэнэ звено оруулхыень лен ургуулагшадта дурадхаба. Боодол боохо ВСЛ-1 түхэлэй шэнэ түхеэрэлгэ эндэ бүтээгдээ. Унагаагдаһан ургасые хатааһанай һүүлээр боодол боохо хүндэ хүдэлмэриие оньһон аргаар бүтээхэ арга шэнэ машина олгоно. Лен үйлэдбэрилгэдэ рулонно технологи хэрэглэхэ хэрэгтэ шэнэ машина нэбтэрүүлгэ һаад ушаруулхагүй. Томо плантацинуудта лен-долгунецые рулон болгон гол түлэб бороогүй сэлмэг үдэр хуряадаг гээшэ ааб даа. Харин багахан талмай дээрэхи ургасые лен ургуулагшад боодол болгон хуряадаг ха юм. Тиимэһээ фермернүүд болон арендаторнуудай полинууд дээрэ боодол уядаг машина хэрэглэхэдэ зохид байха гэжэ мэргэжэлтэд тоолоно.

ХАРИЛСАА ХОЛБОО ҮРГЭДХЭҺЭНЭЙ АШААР

МОСКВА. Кемерово, Новокузнецк городуудта хүүгэдэй эдеэ хоол үйлэдбэрилхэ цехүүдые барилга тухай хэлсээндэ бүхэсоюзна «Союзвнешстройимпорт» нэгэдэлдэ гар табигдаба. Халаанай туршада һүнэй 15 тонно продукци үйлэдбэрилхэ хүсэтэй томо хоёр предприяти ерэхэ жэлэй дүүрэтэр ашаглалгада тушааха тухай хэлсээндэ Югославиин «Ингра» болон «Градис», Швециин «Альфа-Лаваль» фирмэнүүд гар табиһан байна. Кузбассай үхибүүн бүхэндэ эрхим шанартай диетическэ 6 зүйлэй эдеэ хоол үйлэдбэрилэгдэхэ байна. Хатааһан хартаабха үйлэдбэрилхэ, овощ хүргэхэ, хадагалха, бага хэмжээгээр хилээмэ бариха предприятинуудые бариха тухай СФРЮ-гэй фирмэнүүдтэй урдань хэлсээнүүд баталагдаһан байгаа юм. Мяханай комбинадууд, һүнэй заводууд, кондитерска фабрикануудые һэльбэн шэнэлхэ, бодхоохо талаар хэлсээнүүд хэгдэнэ. Союзна правительство энэ хэрэгтэ нилээд ехэ хэмжээнэй инвалюта һомолно.

ТАРЯАЛАН ИЛАГШАДЫЕ ТОДОРУУЛБА

ТЕРНОПОЛЬ. Областьдо боложо үнгэрһэн Бүхэсоюзна XIII конкурсдо хабаадалсаһан механизаторнуудта Украин газар дайда гол жаргал асарба. Латвиин түлөөлэгшэд илангаяа ехэ амжалтатай байгаа. Тэдэнэр хүндэлэлэй табсанда дүрбэ дахин гараа гэбэл, механизаторнуудай хубиин мүрысөөндэ эрхимлэһэнэйнгээ түлөө гурба дахин, командаараа илаһанайнгаа түлөө нэгэ дахин. Тэдэнэртэ конкурсын эгээл үнэтэй шагнал —«Алтан анзаһахан» — барюулагдаа, РСФСР-эй, Белоруссиин командануд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ. Брестскэ областиин Пружанска районой «Советский» совхозой 30 наһатай Елена Цебрук Паша Ангелинагай нэрэмжэтэ дамжуулгын шанда хүртэһэн байна.

Газар хахалалга дээрэ олон балл абажа, конкурсдо илагшад ороной суглуулагдамал командын гэшүүндэ кандидадууд боложо, Голландида болохо газар хахалагшадай дэлхэйн конкурсдо хабаадалсаха байна.

БЭЛЭЭР СУСАГДАДАГ ХААЛТАНУУД

МАЛАЯ ВИШЕРА (Новгородско область). Городой хүн зониие уһаар хангаха хэдэн үдэрэй нөөсэнүүдэй үлөөд байхада, болохоёо байһан усалые зайсуулха онсо комисси байгуулагдаһан байна. Малая Вишера мүрэнэй уһанай нюруугай хоёр метр унаад байхада, мүрэнэй эхин руу мэргэжэлтэд газар малтадаг техникэтэй эльгээгдэһэн байна. Арба гаран хаалтануудые мүрэнэй эхин дээрэ бариһан халюунууд уһанай нюруугай бага болоһондо «зэмэтэй» байба. Тэрэ хаалтануудые задалаагүйдэ аргагүй болоо. Агнууриин областной управлениин тайлбарилһанай ёһоор жэлэй энэ сагта халюунуудта хаалтанууд хэрэггүй, харин шэнэ хаалтануудые тэдэнэр ондоо тээ мүрэнэй нүгөө һалаа дээрэ бариха болоно. Хуушан хаалтануудыень хүдэлмэришэд тэрээн руу зөөжэ абаашаа.

БАЙГААЛИДА ҺААД УШАРУУЛҺАНАЙ ТҮЛӨӨ

МОГИЛЕВ. Юрын гол мүрэниие һүөөр урдадаг болгоошье һаа, хэһээлтэдэ ороогүй байхаяа найдахаар бэшэ. Арадай депутадуудай нютагай Соведэй гүйсэдкомой шиидхэбэриин ёһоор оршон тойронхи байгаалиие заашье бузарлаа һаа, үйлэдбэриинхид мүнгэ түлэдэг болохонь. Санэпидстанциин, гидромет-түбэй, байгаали хамгаалха талаар инспекциин мэргэжэлтэд предприяти бүхэндэ хаядаһанайнь нормативуудые тооложо үгэнхэй. Тонно хаядаһанай үнэ сэн тэрэнэй хэды шэнээн хоротойһоо дулдыдана. Нормоор хараалагдаһанһаа ехэ хаядаһа гараһан һаа, тонно бүхэнэй үнэ сэнгые таба нугалжа түлэхэ ёһотой. Тэрэ мүнгэн зөөри ажахын тоосооной нэмэлтэ олзо доходһоо түлэгдэхэ. Олзо доходой тоодо ажалай салин хүлһэн оролсодог байхал...

ҮГЭЕЭ ОЙЛГОЛСОХО ШУХАЛА

ЭДҮҮДЭЙ ЭЛМЭРИ

...скваде дүүрэһэн ...радай депутадуу... съезд ороной ... гайхамшагта үйлобо. Тэрэ уласлониитын анхарал ...нирхол үүсхэһэн ...ной һунгагшадые ...ФСР-эй арбан ара... съездын хүдэлмэ...ба. Энэ дээдэ ху...ухала документ...эн хэлсэлгэдэ, ба... бидэ ямар ха...баримталаабибди? ... асуудалнууд ун...рхэ сэдьхэл ху...аа ёһотой. Тиимэ...жанууда хубаал...б. ...ческа Росси» гэ...о баримталагша...усад хубиин хоо...дээрэ хэтүү шан...лохоор хүлеэгдээ ...эдэ мэдээсэл та...сэлнүүдтэ зарим ...дуудай толилуул..., хөөрөөнүүд соо ... һанамжануудтай ...рхэйлэн м дүүл... элеэр харагдана. ...омитедтэ болоһон ...ата хөөрэлдөө... энээние гэршэл... хүлеэгдэһэнһээ ... буруу юумэн ...дын хүдэлмэриин ...рнүүдтэ нэгэ нэ ...ал бодолые ан...ые хүсэнгүй, му... хүшэр байдалда ...лохо хабди гэжэ ...аа һэн. Теэд иимэ ...р шухала шиид... һэм даа? Бодо...уушын үдэрнүүд...э дүнгүүд түйлаг...р-гурбан үдэрэй ... үгэ буляалдаа...үүднай улам хүр...хэ зүйлэй асуу...шиидхэжэ ядабаб.

...ундэһэн шухала ...дэй нэгэн болохо ...рэнэй дулдыдан...дал тухай декла...ан абаһанай һүү...бодолнуудай дү...о эхилээ һэн. ...у арадай депута...циие баталан аба...уугаа үгэһэн бай...ол 13 депутат бу... Зүгөөр һүүлэрнь ...гаа үгэлгын үедэ ...о даражархиһан ...эһэн бэшэгүүдые ... эльгээгээ һэн. ...һоо дэбжүүлэгдэ...й бүхы арбан ара...ууд Декларациин

түлөө дуугаа үгэбэ. Декларациин түлөө дуугаа үгэлгын үедэ Буряадай АССР-һээ ошоһон депутадуудай нэгэн адли һаналтай байгаагүй ха гэһэн зэрэбгүрэнүүд республика доторнай тараһан байгаа гэжэ хэлээтэй. Нэрэ нэрээрнь дуугаа үгэлгын дүнгүүдэй «Аргументы и факты» гэжэ хабсаргалтада толилогдоһоной һүүлээр иимэ үгэнүүд тараба. Бидэ бултадаа Декларациие баталан абахын түлөө дуугаа үгөө һэмди. Тэрэнэй зарим статьянуудаарнь маанадай хэн нэгэн өөрын һанал бодолтой байгаа гэжэ үшөө һанаагүй байгаанаб. Тусхайлбал, РСФСР-эй хуулинуудай Союзай хуулинуудһаа маанадта дээшэ байха тухай хэлэгдэһэн табадахи статьяе С. Н. Булдаев, В. А. Иванов, А. В. Ковтунов гэгшэд буруушаагаа һэн. Мүнөө үедэ тус статья СССР-эй Конституцида таарахагүй байна. Тэрэние зүбшэн хэлсэхэдэ, али бухы юумэ тоотгуурнай һайнаар хараха уязхые урьдалан тэдэ депутадууд хараа бодолые ойлгохоо (би өөрөө тус статьягай түлөө дуугаа үгэбэб).

Деклараци бусад зарим статьянуудай түлөө нэрэ нэрээрээ дуугаа үгэлгэ болоо һэн. АиФ энээние мүн лэ харуулһан байгаа. Маанадай зарим ардай депутадууд, тэрэшэлэн бусад нютагуудай эрэгшэдшье тэдэние хэлэлсээд хаа нэгэ ондоогоор сэгнээ һэн. Тиихэдэ Б. Н. Ельцин хуулинуудай зарим статьянуудые буруушааба.

«Аргументы и факты» гэжэ хабсаргалта соо толилогдоһон материалнуудһаа ёһоор, заседанинууд дээрэ хуулинуудай зарим проектнүүдэй түлөө дуугаа үгэлгэдэ хабаадаагүй гүйб. Съездэй хүдэлмэридэ забһарлалгагүй соностогдоходо, хойшолуулашагүй шухала олон тоото хэрэгүүдэй бии болоһон дээрэһээ Улаан-Үдэ ерээ һэм. Эгээл энэ үедэ республикын хүн зоной һуудал байдалые хангалгын министр В. Г. Колесников һаһа баража, худеолуулэггэдэнь хабаадалсаба. Худөө нютагайхидай умсын малые олошоруулха асуудалнуудаар республиканска семинарай Хоридо болоходонь, тэрэндэ хабаадаһан байгааб. Би тэрэние эмхидхэлсэхэһээ гадна, элидхэл хэхэ ёһотой һэм.

Декларациин бусад статьянууд тушаа хэлэхэ болоо һаа, бидэ ниитэ нэгэн һаналтай байбабди. Илангаяа автономито эмхидэлнүүдтэ ехэ эрхэнүүдые олгохо тухай хэлэгдэһэн юһэдэхи статьягай түлөө бултадаа эдэбхитэйгээр дуугаа үгөө һэмди. Бидэ дуугаа үгэхэһөө гадна, бусад зарим депутадуудтай хамта тус статьяе декларацида оруулхые баадхабабди (түрүүшын тухэл янзэ соонь тэрэ үгы байгаа. Тэрэние оруулхын түлөө ехэ хүсэлэн оролдолгонуудые гаргабабди. Автономинуудай түлөөлэгшэд съезд дээрэ мэдүүлгынгөө хэлэһэн).

РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съездын дүнгүүдэй манай республикын хүн зондо тодорхой юу үгэхэ гэшэб?— гэһэн асуудал гарана. Ехэ юумэ үгэхэ байһандань найданаб. Жэшээнь, РСФСР-эй Дулдыданги бэшэ байдал тухай декларации автономито республикануудай эрхэнүүдые нилээд үргэдхэхэ, РСФСР-эй бүридэлдэ автономинуудай эрхэ ба уялгые союзна субъектын хэмжээндэ хүрэтэр дээшэлүүлхэ тухай асуудал автономито республиканнуудай, тэрэ тоодо манай республикын арадай депутадууд тэдэ хэлэлсээ байгаа бэшэ тэбиһан байгаа. РСФСР-эй Национально-территориальна байгууламжа тухай Хуули, Автономито эмхидэлэйн эрхэ ба уялга тухай Хуули гэхэ мэтын шухалын шухала хуулиин актнуудые зохёохо, баталан абахынь тэдэнэй тушаа Верховно Соведтэ даалгаба. Республиканууд Декларациин бэшэ байдал тухай Декларациин Верховно Соведэй бэлдэжэ эхилһынь мэдээб. Республикын парламентын хүрдэхөө сесси дээрэ тэрэние зүбшэн хэлсэжэ, батлан абахаар хараалагдана. Тэрэнэй үндэһөөр Буряад орон РСФСР-эй бүридэлдэ дулдыданги бэшэ байдалтай гүрэн болохо ёһотой. Хэлсэнэй үндэһөөр тэрэ РСФСР-тэй харилсаа холбоо тогтоохо, республикын дэбисхэр дээрэ байгаалиин бүхы баялигуудые, газар дайдаа хэрэглэхэ эрхэтэй.

Дулдыданги бэшэ байдал тухай декларациһаа үндэһэлһэн хэдэн хуулиин проектнүүд зохёогдохоор бэлдэгдэжэ байна. Тобшолбол, горитой ехэ хубилалтанууд хэрэгдэхэ юм.

Арадай депутадуудай съездын һүүлээр РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси хүдэлмэригээ эхилээ һэн. Тэрээн дээрэ Россин Федерациин правительство зүбшэн хэлсэгдэжэ, баталагдаһан байгаа. Тэрэнэй бүридэлдэ горитой хубилалтанууд болоо. Министрнүүдэй ба комитедүүд хэдэр шахуу дахин үсөөн болгогдоо. Тиигэхэ ёһотой байгаа. Хүтэлбэрилгын аппарадые хорооко, байгууламжануудые хубилгаха байнабди гэжэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Н. Ельцин программна үгэ соогоо мэдүүлээ һэн. Россин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ И. С. Силаевай хэлэһэн үгэ соо эдэ гол ёһонууд найруулагдаба. Эдэ бүгэдые бэелүүлжэ байһыень эндэһээ харанабди.

Манай республика дотор иимэ юумэн бэелүүлэгдэхээр хүлеэгдэнэ гээшэ гү?— гэһэн ондоо асуудал гарана. Илангаяа байгууламжануудые хубилгаха талаар ехэ юумэн хэгдэхэ байна гэжэ һананаб. Мүнөө республикын Министрнүүдэй Соведэй комисси правительствын ерээдүйн байгууламжа дээрэ хүдэлжэ байна. Эдэ бүгэдэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, баталагдан абтахын тула Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ дурадхагдаха.

РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд тушаа А. Свиридовэй «Одессэдэ бэдэрхэ ёһотой болоно гүбди?...» гэһэн статья һаяхан «Правда Бурятии» газетэдэ толилогдоо һэн. Буряад ороноо дэбжүүлэгдэһэн РСФСР-эй олохон арадай депутадуудые, тэрэ тоодо намайешье статьягай автор шүүмжэлһэн байгаа. Энээн тухай юу хэлэлтэйб?

Шүүмжэлэлдэ, илангаяа үнэн зүб шүүмжэлэлдэ һайнаар хандадагби. Шүүмжэлүүлхэ хэн дуратай байхаб, зүгөөр үнэн зүб шүүмжэлэлһээ бүтэмжэтэй һайн тобшололнуудые хэжэ, алдуу эндүүгээ заһаха шухала. Сэхыень хэлэхэдэ, А. Свиридов һайн һанаагаар лэ статья бэшэһэн байха. Гэбэшье тэндэ буруу юумэнэй хэлэгдэһэниинь хангалтагүй. Конституциин зарим статьянуудые мэдэхэгүй байна. РСФСР-эй Верховно Соведэй гэшүүндэ кандидадуудые дэбжүүлхэ хэрэгһээ эхилээбди. Бидэ «нюуса үгэсөө» хэжэ, ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэн А. М. Ермолаевай Республикын Соведтэ орохо ябадалда һаад тойбо ушаруулжа, хирург Е. Н. Цыбиковые оруулаа гэжэ автор маанадые зэмэлнэ. Ямаршье «нюуса үгэсөөн» хэгдээгүй гэжэ найдуулха байнаб! РСФСР-эй Конституциин үндэһөөр Россин парламентда манай дүрбэн депутат — гурбаниинь Национальностьнуудай Соведтэ, нэгэниинь Республикын Соведтэ— саг үргэлжэ хүдэлхэ ёһотой. Национально - территориальна округуудһаа арадай депутадуудаар һунгагдаһан В. А. Ивановые, Е. В. Басиниие, В. Б. Нимаевые Национальностьнуудай Соведтэ хүдэлхыень дурадхаа һэмди. (Манай республика дотор иимэ дүрбэн округ байгуулагдаа бэлэй. Гансал С. Н. Булдаев эдэнэй дундаһаа үлөөгдэһэн байгаа. Республикын Соведтэ хүдэлхэ кандидатурые тодорхойлхо үедэ ондоо байдал тохёолдоо һэн. Эндэ нэгэ һуурида зурган арадай депутат дурадхагдаха аргатай байба. Үнэхөөрөөшье, түрүүлэн манай депутадууд А. М. Ермолаевай кандидатурада тогтоо һэн. Зүгөөр Москвада хамтын суглаан дээрэ Е. Н. Цыбиковые дэбжүүлхые шиидэбэбди. Тэрэнэй жэл соо РСФСР-эй Верховно Соведтэ хүдэлһэнэй һүүлээр ондоо хэн нэгэн, магад, түбхын түрүүлэн А. М. Ермолаев һэлгэхэ ёһотой гэжэ үгэеэ ойлголсоо һэмди.

Юундэ А. М. Ермолаевта абаһаар лэ Верховно Соведтэ хүдэлхэ арга олгогдобогүй гээшэб?— гэһэн асуудал гарахадаашье магадгүй. Суглаан дээрэ бүхы юумэ али бүхы талаһаань хаража үзэхэдөө, РСФСР-эй парламентда ород болон буряадуудай адли тэгшээр түлөөлэгдэхыень хараада абаа бэлэйбди...

Манай республикаһаа министр Е. В. Басин, КПСС-эй райкомой секретарь В. А. Иванов, заводой директор В. Б. Нимаев РСФСР-эй Верховно Соведтэ оруулагдаһан байгаа. Хэрбээ Конституциин үндэһөөр национально - территориальна округуудһаа һунгагдаһан РСФСР-эй дүрбэн арадай депутадһаа гурбанайнь Верховно Соведэй гэшүүд болохо ёһотой байһанда яахабши? Конституци ондоо юумэ дурадханагүй. Тиимэһээ эндэ статьягай авторай һанамжанууд буруу байна. А. С. Свиридовэй буруушаажа байһанаа мэдүүлһэн Е. В. Басин, В. А. Иванов, В. Б. Нимаев, Е. Н. Цыбиков гэгшэд һунгалтын урда тээхэ тэмсэлдэ тус тустаа 7—8 хүнтэй тэмсэжэ, РСФСР-эй арадай депутадуудаар һунгагдаа һэн гэжэ хэлэхэ ёһотойбди. Тэдэнэй түлөө һунгагшадай дуугаа үгэһэндэнь, мүнөө эдэниие буруушаан шүүмжэлхэ болоно гээшэ гүбди?

Хуулиин зарим проектнүүдэй түлөө дуугаа үгэлгэдэ минии хабаадаагүй ушарые зэмэлһэн тухайнь ойлгуулжа үгөөб.

Одессэһээ эрдэмтэдые дуудажа ерүүлээд, ажал хэрэгүүдээ һайжаруулха тухай хэлэһэниинь һэжэглэмээр байна...

В. АГАЛОВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, РСФСР-эй арадай депутат.

СОТНИКОВО: ХҮҮГЭДЫЕ ЭЛҮҮРЖҮҮЛГЫН ТҮБТЭ

Аяма халуун, бүгшэм гэхээр үдэрнүүд Улаан-Үдэдэ тогтожо, уһан далай руу шунгаһайб, һэрюухэн ой соо нэгэ аятайхан гэртэ байрлажа, хотын үймөөнһөө, тооһо тортогһоо амарһайб гэһэн бодол, хүсэлнүүдые эжэлүүдгүй түрүүлнэ. Ёһотойл зун, эгээл нэмжээ, ута үдэрнүүд! Уушханай ходхаля, бронхит, астма гэхэ мэтын үбшөөр үбдэһэн балшар бага үхибүүдтэ энэ үедэ нарһан тужа соо амархада хэды һайн бэ даа.

Улаан-Үдэ хотын ахамад педиатр Л. Н. Орловатай ба республикын Элүүрые хамгаалгын министерствын балшар наһатайшуулда таатай зохид байдал зохёодог мэргэжэлтэн В. М. Осодоеватай хамта Сотниково һууринһаа саашаа хэдэн модоной зайда оршодог, урдань гүрэнэй дачанууд байһан газарта һаяхан ошобобди.

— Любовь Николаевна, Полит-гэгээрэлэй байшанда болоһон уулзалга дээрэ ба бусадшье газарнуудта республикын засаг гартаа баригшадта хандажа, «Сотниковой дачануудые таанад үхибүүдтэ үгэнэбди гээд мэдүүлээ бэлэйт. Теэд эдэ гэрнүүд бултадаа үхибүүдтэ үгтөөгүй, зарим нэгэндэнь ноёд һайд гэр бүлөөрөө амарһаар зандаа гээд дуулаабди. Иихэдээ энэ юун болоноб?» гэһэн асуудалда республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов «Республикын гурбан түрүү тушаалтанда — намда. Потаповта ба Булдаевта—тэндэ амархые зүбшөөгдэнхэй гэһэн харюу үгөө бэлэй. КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь Л. В. Потаповай харюу бүри ондоо байгаа: «Намда тэрэ дача орой хэрэггүй, юундэб гэхэдэ, амарха саг олдодогүйл». Любовь Николаевна, эндэ Танай һанамжа?

— Бурхан зайлуул, мэдэхэеэ һаһаа һаяхнай, тэндэ өлөр дүшөөд корпус арбаад километрэй зайда таранхай. Иимэ олон гэрнүүдые бидэнэр, мүнгэн һангаар хододоо дутэлдадаг медигүүд, абаһаар ашаглажа шадахагүй байнабди. Үхибүүдтэ тааруу болгохын тула таһалгануудые шэнээр заһабарилха, хэрэгсэлнүүдые тодхохо гэхэ мэтын ажал тэндэ захаһаа эхилээд бии юм. Мүнөө дээрээ бидэ арбаадхан лэ гэр ашаглажа, тэндэ заһабарилга хэжэ эхилһэн гээшэбди. Тиихэдэ бүхы гэрнүүдые дороо дараад, «минии» гээд, ямаршье ашаг үрэгүйгөөр байлгажа, одоол үбһэн дээрэ хэбтэһэн нохойдол адли болохо гээшэ хайшаа юм. Амархаяа һанаһан зон амараг лэ, эндэ бидэнэр заахашье хохидохогүйбди. Тииһээ тиитэрээ эдэ гэрнүүд хоорондоо угаа холо зайтай гээшэ ааб даа, тиимэһээ амаржа байгшад хэн хэндэ зэаханшье һаалта хэхэгүй. Үшөө би танда һанамжаяа «нюусаар» дуулгаха хүсэлэнтэйб: нэгэ хэды хүтэлбэрилэгшэдэй эндэ амархадашье хамаагүй, бүри һайн. Эдэнэр бидэндэ юу хээгээр туһалхашье аалам?

Игэжэ хөөрэлдэһөөр Сотниковой дачануудта тулажа ерэбэбди. Милиционер угтажа, бартаануудаа нээнэ. Хуули сахигшад эндэ урданьшье байһан. Элүүрые хамгаалгын министерствэ ГАИ-тай хэлсээ баталжа, мүнөөшье эдэниие үлөөлгэнхэй. Зүбтэй юм ааб даа, миин зугаахин ой соогуур элдэб зон тэнэнэ, холохоло байрлаһан гэрнүүдтэ ажаһуухада аймшагтайшье ха юм. Нэгэ дабхар модон гэрэй хажууда врач-аллерголог Н. А. Хахалова, врач Т. Г. Батожаргалова бидэниие угтаба. Үхибүүд хүмүүжүүлэгшэтэеэ хамта ой соогуур сэнгэхээ гараһан, хон-жэн. Улаан-Үдын хадхаля, ханяадаар, хоолойнгоо ходс үбдэдэг найматайарбатай арбан үхибүүн июлиин 4-һөө хойшо энэ гэртэ байрланхай амарна. Энэ хадаа түрүүшын бүлэг болоно. (Гэбэшье Улаан-Үдын нарай нялхануудай 1-дэхи «Аистёнок» байшангай багашуул үшөө һара урид эдэ дачануудта ерэжэ байрлаһан юм. Гэр соо хэдэн таһалганууд: хоёрынь унталгын, нүгөөдэнь наадалгын, хүхэ-номин, сайбар кафель жэжэхэн плиткэнүүдээр шэбэһэн ванна, туалет, веранда. Нүгөөдэ гэртэ аргалалгын-физкультурна, физиокабинедүүд, клиническэ лаборатори, шүдэнэй врачай кабинет байрлахаар түсэблэгдэнэ. Газаа алтан-шара элһэн обоологдонхой, үхибүүдэй наадаха городок эндэ мүндэлхэ юм. Мүнөө дээрээ уран зурааша-дизайнернууд үхибүүдэй талмайн эскизүүдые зурана.

Албанай хэрэгээр Улаан-Үдэдэ ерэһэн ноёд эндэхи гурбан дабхартай үргэн гостиницада амардаг байгаа ха. Мүнөө эндэ хонгёо, хүхюун абяанууд соностожо, найматай-арбатай хүбүүд, басагад газаань бадминтон наадажа байба. Хүмүүжүүлэгшэ Ханда Пантелеймоновна Дамбиева үхибүүдые ехэнхи сагтань газаа наадуулжа, сэнгүүлжэ, бэеыень хүдэржүүлгэдэ һайнаар нүлөөлхэ аргануудые бэдэрдэг тухайгаа дурдаа һэн. «Би Оюна Дымчикова гээшэб. Минии хани басагантай танилсагты. Хоюулаа 18-дахи дунда һургуулиһаабди. Энэ Ира Стёпкина»,— гээд танилсаһан басагахамни дүүтэй-шүүтэй ород басагые татажа асарба. —«Үбэлдөө хоолоймнай үбдэдэг юм. Эжынэрнай бидэндэ «сэбэр агаарта, газаагуур ходо сэнгээрэйгты, гэртэ удаан бү һуугты, врачай үгые дуулагты» гэжэ захяа һэн. Һаяхан субботодо түрэлхиднай ерээд ошоо»,— гэжэ Оюна Ира хоёр үрдилдэн хөөрэнэ. «Эндэ байхада гоё гү?»— гээд үхибүүдтэ бултандань хандахадам: «Гоё, гоё!» гэжэ тэдэ нэгэн доро харюусаба.— «Илангаяа плов гоёор, амтатайгаар шанадаг»,— гэжэ түб-түхэреэн нюдэтэй, хамар дээрээ жэжэхэн толбонуудые тоборюулһан заахан хүбүүн хэлээд, эшэһэндээл дуугай болошохо юм. Энэ хадаа 17-дохи дунда һургуулиин шаби Гера Максимов гээшэ. Тэрэ бусалжа байһан уһатай гүсэ унагаажа, халаһан байгаа. Эдэгэжэ байһан хүбүүн мүнөө хүхюутэй, тэнхээ тамир һайтай болонхой.

Гостиница байһан энэ гэртэ түрэлхидэй амаралтын үдэрнүүдтэ ерэжэ, үхи хүүгэдтээ уулзахада аятай мантан таһалга бии. Тэрэ гоё гэгшээр шэмэглэгдэнхэй. Үнгэтэ хибэсүүд, урданай түхэл маяг дэбтэн бүтээһэн стул, креслэнүүд, гэрэл, һайхан люстрэ...

— Эндэ байгша ба бусадшье таһалгануудтахи хибэсүүдые, зарим мебелиие хуушан эзэдынь бидэндэ бэлэглэн үлөөгөө,— гэжэ Татьяна Гармаевна Батожаргалова хэлэнэ. Доро дабхарта пищеблок байрланхай. Үдэр бүри үхибүүдтэ һайн эдеэ хоол, нэрлэбэл, һүн, кефир, творог, зөөхэй, элдэб овощ, үхэрэй мяхан асарагдажа, хүсэ ехэтэй холодильнигуудта хадагалагдадаг байна. Үдын хоол иимэ зүйлнүүдһээ тэрэ үдэр бүридэһэн байгаа гэбэл, таһалһан талхатай шүлэн, плов, компот, ватрушканууд. Алинииньшье эрхим шанартай, амтатай!

Шэб-шэнэ сауна үхибүүдэй бэе махабадаа һайжаруулгада таатайгаар нүлөөлхэ. Гурба хүрэтэр наһатай хорин багашуул эхэнүүдтэеэ хамта хэдэн квартиранууднаа бүридэһэн ута гэртэ байрлаха юм. Мүнөө тэндэ заһабарилга боложо байгаа һэн.

Элүүржүүлгын энэ дачануудай эгээл эхинһээнь эндэ хүдэлжэ байһан врач-педиатр Э. Б. Бадмаева, ахамад врач Н. Н. Ринчинова, врач Т. Г. Батожаргалова, медсестранууд Е. Т. Булханова, С. В. Телешева, Н. К. Доржиева, хүмүүжүүлэгшэ Н. Н. Корнеева, дунда һургуулиин ахалагша классай һурагша, зунай амаралтын үедэ эндэ санитаркаар хүдэлжэ байһан Аня Филиппова, завхозоор урданьшье эндэ хүдэлжэ байһан, мүнөөшье үлэһэн В. М. Бабкинова, хуушанай сестра-хозяйка Н. С. Мандагаева, үнинэй эндэ дворнигоор хүдэлдэг К. М. В589орушина гэгшэд ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг юм. Нарай нялхануудай «Аистенок» байшангай багашуул хоёр дабхар, гоё гэгшын модон гэртэ байрланхай, үдын амгалан нойроор нойрсожо, гар, хүлнүүдээ иишэ тиишэнь хаянхай унтажа байгаа бэлэй.

— Трамвай, автобусой шууяанһаа холодожо эндэ ерэһэмнай юунһээшье үнэтэй даа. Һаяшаг хүлдэ ороһон багашуулнай сэсэг болоно гү, шоргоолзон гү, уһа, модон гү —бүгэдэ юумээр ехэтэ һонирхоно, ойлгосонь, үгүүлэлгэнь баяжана, хүгжэнэ гээшэ. Бүхэли үдэртөө эдэмнай сэбэр агаарта газаагуур сэнгэжэ, тулатараа эсээд, һайнаар унтана, эдеэлнэ,— гэжэ медсестра Т. Д. Дарханова баяртайгаар мэдээсээ һэн.

И. ГОМБОИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: врач Т. Г. Батожаргалова аргалжа байһан үхибүүдтэеэ.

Авторай фото.

Редакцида ерэһэн бэшэг

«ХУРАМХААНАЙ ГАЛНУУДЫЕ» ТАРААХА ГҮ?

...а соогоо «Буряад үнэн» газетын тон лэ эдэбхи...дай нэгэн хүб гэжэ бээе тоолодог хүм. Буряад ...гэгээрэлээ хүгжөөхын тула айхабтар ехэ үйлэ, хэ...-ягүй болоно, үнгэргэгдэжэ байһанда урма...хоор, шадалайнгаа хэһээр туһатай байхые орол...гби. Дэмбэрэлтэй энэ һайхан хэрэгые бэелүүл... сагтаа тэмсэлдэ бодожо, үгы-бии хүсэеэ элсүүл...рагшаа һанаатай олон тоото нүхэдтөө хэрэгэйнь ...ье һаа бүтээхэдэнь мүн лэ ехэ баярлажа һуудаг...

...нэн» газетын июниин 16-най номерто бүлэг ав...ошэһэн «Оршуулагдамал газетэ тухай» гэжэ ста... авторнуудай дунда өөрынгөө нэрые обёороод, ... гайхабаб. Намһаа һурангүй, нэрыем тэндэ та...йна.

... гол түлэб зүйтэй юумэн бэшэгдэнхэй. «Захаами...у айл «Ажалай туг» газетээ абахадаа яһала ур... юм...»,— гээд статья дотор хэлэгдэнэ. Өөрөө ...үнэн» газетын корреспондентээр 2 жэлэй тур...баян дурадхалнуудай һамаралда орожо ажалла...д газетэ зоной дунда тарааха хэрэгтэ яһалашье «...яһала урматай байдаг...» зониие балай хараа...ли нэгэн баалалгын ашаар лэ 600 шахуу хэһэгтэ ...ом бээз. Мүнөө сагта, зоной эрдэмтэй боложо, ... буряадуудай түрэл хэлэндээ эрьежэ, наана-саа...дэг, бэшэдэг боложо байһан үедэ «Знамя труда» ... уншаад, удаань тэндэл бэшэгдэһэн һонинуудаа ...та» уншажа һууходаа хэндэ һонин байхаб?! «Хэр... «Ажалай туг» газетын ородһоо оршуулагдадаг ...э, харин бээе дааһан газетэ болгогдобол, бүри...лтой, 2—3 дахин олон уншагшадтай болохо гүй...оломжотой юм»,— гэжэ дээрэ хэлэгдэһэн статья ...зүб бодол оронхой.

...нга, зоной тэрхи һамаргажа, саарһанай болон ...фондынуудые галдажа байнхаар нүхэр А. А. Елисе...лөөр бодото хэмжээ абаха, үгы хэхэ хэрэгтэй»,— ...ои бэелүүлхэ оройдоол гансахан зорилго табиг... Би «Зэдын үнэн» газетын редактор нүхэр А. А. ...журналистынгаа тушаалһаа нааша яһала һайн мэ... үедэ «Зэдын үнэниие» бээе дааһан газетэ болго...хээд туршаһан, буряад гуримда «дайсан харша ...эхэ хүн бэшэ юм. Захааминай «зохёолшод» уша...эгүй аад, энэ нүхэрые хардаһан ушар статья соо ...ойлгохо шухала.

...«Хурамхаанай галнуудые» унтараажа, «Улаан ту...низмын туяа» хоёрые һүнөөхэ эрхэ Захааминай ...хэн үгөөб?! Яруунын, Ивалгын, Хурамхаанай бо...300-һаа доошо хэһэгээр оршуулагдамал газетэ ...һонуудай буряадуудые бараниень хайшань бэ ...эй удаа саарһанайнь болон гонорарна фонднуу...аминаархин абаха юм аад, арайл яараба ха даа. ...хада, хэдышье зуун хэһэг бэйг, район бүриин бу...нүүдые бараниень эгээл Түнхэнэй «Саяан» мэтэ ... газетэнүүд болгохо асуудал хабаатай органуудай ...а, дары түргэн шиидхэхын хойноһоо оролдохо ... бодомжолноб. Үгы һаа, бараниень тэрэ «Ажа...» хамта хаажа, зониие амаруулха юм бэшэ гү? ...«Саяан» газетэ «Буряад үнэнтэй» зэргэ буляал... һонирхолтой газетэ болоо, бусадшье районууд...шахада, һониншье, туһатайшье гээд һанагдана. ...оролдоо һаа, хэдэг лэ ха юм даа.

Н. ШАБАЕВ, уншагша.

...й районой Санага тосхон.

○

Улаан-Удын худалдаа наймаанай нэгэдэлэй «Ткани» гэжэ магазинда Антонина Матвеева 11 жэлэй туршада ажаллана. Мүнөө Антонина бригадир болонхой. Бригададань 17 хүн, гол түлэб залуушуул ажаллана.

А. Матвеева байгша оной нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые 110,1 процент дүүргэнхэй. Тэрэ 5 жэл соо 300 мянган түхэригтэ бүд худалдаа. Хүдэлмэридөө нарин нягта юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Ткани» магазинай залуу наймаалагша Антонина Матвеева ажалдаа.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

○

ХЭДЭХЭН ҮГӨӨР

...з. Эндэхи «Ни...элэй ажалшад өө...риалаар 40 кваар...рын гэр бодхсо...роконденсаторнуу... гаргадаг энэ пред...асть дотор гарза... хирпиисын заво...е худалдан абаад, ...иисэ үйлэдбэрилжэ ... Тэрэнэй һэльбэн ... дүүрэхэдэ, завод ...шада 10 миллион хирпиисэ үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо байна.

ЕРЕВАН. «Армлес» гэжэ ой модоной ажахын нэгэдэлэй мэргэжэлтэд Армениин Талинска районой газар дээрэ национальна парк байгуулха гэжэ шиидэбэ. Парк хоёр мянган гектар талмай газар эзэлхэ юм. Ой соо ургадаг модонуудһаа гадна алим жэмэстэ һөөгүүд—абрикос, яблони, сливэ, һамар — таригдаха.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС • АПН

ЭФТЕЛИНГ. Нидерландада Россин үдэрнүүд эхилбэ. Амаралтын суута «Эфтелинг» гэжэ сэсэрлиг соо Москвагай соёлой институдай оюутадай харуулһан «Ород шоу» гэһэн наадаар тэрэ нээгдээ. «СССР —Нидерланды» бүлгэм, Советскэ Союзтай соёлой холбоонуудые хүгжөөхэ талаар Голландиин хэдэн нэгэдэл тэрэниие эмхидхэнэ. Табан һарын туршада үргэлжэлхэ Россин Федерациин үдэрнүүдэй үедэ Москвагай дээдэ һургуулинуудай 300 шахуу оюутан наада харуулха юм.

НЬЮ-ЙОРК. Совет-американ Байн-Линк гэжэ хамтын предприяти эмхидхэхэ тухай Нью-Йоркдо соносхогдобо. Америкын талаһаа хүтэлбэрилгын асуудалнуудаар заабаринуудые хэдэг мэдээжэ «Байн энд кампани» компани, совет талаһаа «Линк» предприяти тэрэнэй бүридэлдэ оробо. Совет дэлгүүртэй харилсаатай болохо, танай орондо найдамтай нүхэдүүдтэй болохо дуратай Баруун оронуудай түлөөлэгшэдтэ туһа хүргэхэ зорилготойгоор энэ предприяти байгуулагдахань гэжэ американ компаниин түлөөлэгшэ Б. Брайн ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэһэн байна.

ЛОС-АНДЖЕЛЕС. «Союз-Аполлон» гэжэ уласхоорондын замбуулинай түрүүшын ниидэлгэдэ хабаадалсаһан совет ба американ космонавтнуудые амаршалхаяа Калифорниин эрдэмэй музейн талмай дээрэ США-гай замбуулинай түбүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, замбуулинай шэнжэлгэ хэдэг мэргэжэлтэд, олониитын түлөөлэгшэд суглараба. Хани барисаанай ниидэлгын 15 жэлэй ойе һайндэрлэхэеэ иишэ ерэһэн космонавтнууд А. Леоновто ба В. Кубасовта хүндэлэлэй шангууд барюулагдаа. Совет болон американ космонавтнууд пресс-конференци үнгэргэжэ, замбуулинай техникые хүгжөөхэ тухай өөһэдынгөө һанамжануудые хэлээ, журналистнуудай, мүн американ һурагшадай олон тоото асуудалнуудта харюусаһан байна.

БАРУУН БЕРЛИН. Польшын болон Зүүн Европын бусад оронуудай эрхэтэд визэгүйгөөр Баруун Берлин ошохо эрхэтэй, хотын засагай тусхай зүбшөөлгүйгөөр нэгэ һара соо тэндэ байха аргатай гэжэ «Берлинер Моргенпост» газетэ мэдээсэнэ. Баруун Берлинэй сенадай гүйлтада харюу болгон, США-гай, Великобританиин ба Францийн сэрэгэй миссинүүд тиимэ шиидхэбэри абаһан байна.

ВАШИНГТОН. Августын 2—5-да албанай хэрэгээр Монгол орон ошохыень правительствын уриһан уряалые США-гай гүрэнэй секретарь Дж. Бейкер хүлеэн абаба. Гүрэнэй департаментын тусхай түлөөлэгшэ М. Татуайлер энээн тухай мэдээсээ.

Хоёр ороной хоорондохи харилсаануудай түүхэдэ түрүүшынхеэ гүрэнэй секретариин Монгол орон ошолгонь «американ-монгол холбоо барисаа хүгжөөхэ талаар шухала алхам болоно. Монгол орондо боложо байһан амгалан тайбан ба демократическа реформонуудые СШАгай дэмжэдэг байһые харуулна» гэжэ тэрэ хэлээ. 1921 онһоо хойшо Монгол орондо түрүүшынхеэ олон партинуудай хабаадалгатай һунгалтада бэлэдхэл хэгдэжэ байнхай.

БОНН. «Нойрсожо байгаа хатаниие»— Сибириие Бавари һэргээжэ шадаха гээшэ гү? Советскэ Союзтай удаан болзорой экономическа харилсаа холбооной хараа замуудые зүбшэн хэлсэжэ байһан энэ нютагай ажал хэрэг эрхилдэг бүлэгөөрхид иимэ асуудал ходо табидаг болонхой. Ерэхэ жэлдэ Кемеровэ хотодо үнгэргэгдэхэ промышленна яармагай хүдэлмэридэ нютагай фирмэнүүдэй хабаадаха али болохо арга боломжын хаража үзэгдэжэ байһан мүнөө үедэ эндэхи бизнесменүүд Сибирээр ехэ һонирходог болонхой.

Мүнөө дээрээ Кузбассай регион, мүн Сибирь бүхыдөө ФРГ-гэй ажал хэрэг эрхилэгшэдтэ СССР-эй экономическа карта дээрэхи «сагаан толбо» байһан зандаа. Хоёр талын худалдаа наймаанай, мүн хамтын предприятинуудые байгуулха арга боломжонуудые сэгнэхэ зуураа, нэн түрүүн бизнесменүүдтэ Сибирьтэ ушарха бэрхэшээлнүүдые Баруун Германиин шэнжэлэгшэд түрүүшын ээлжээндэ хараада абана. Хүйтэн уларил ба холын зай тэдэниие айлгана бэшэ, харин мүнөө дээрээ шиидхэгдээгүй эндэхи бусад асуудалнууд тэдэнэй һанаае зобооно.

Олонхи совет предприятинуудта сүлөөтэйгөөр һэлгэгдэдэг валютагүй, Менеджментын талаар дүй дүршэл багатай, үйлэдбэриин технологи хуушаранхай. Инфраструктурань муугаар хүгжэнги, хүшэр хүндэ экономическа байдалтай, гэжэ ФРГ-гэй ажал хэрэг эрхилдэг бүлэгөөрхидэй «Хандельсблат» газетэ бэшэнэ.

Сибирь экономическа талаар айхабтар ехэ арга боломжотой, эндэхи ашагта малтамалнуудай нөөсэнүүд хизааргүй ехэ, элдэб шэглэлэй хэдэн зуугаад промышленна предприятинууд хүдэлдэг, түгэс бэлэдхэлтэй хүдэлмэришэд бии гээд зарим мэргэжэлтэд заадаг. Харин ерээдүй тухай бодохо гээшэ бүри шухала. Кемеровэ хотодо промышленна яармагта хабаадалга совет талынхидтай хамта бүридхэхэ ёһотой Сибириин дэлгүүрые ашаглан хэрэглэлгын эхин шата болохо гэжэ «Ханедельсблат» газетэ бэшэнэ. Мүнөөдэрэй тааруу зохид арга боломжонуудые алдажа, ушар байдалай һайн тээшээ өөрөө хубилхые хүлеэхэ болоо һаа, ондоо, Япон мэтын бүри эрид шууд партнертой Сибириин болохо байһаниинь сохом.

ВАШИНГТОН. Президент Джордж Буш оронойбаруун штадуудаар гол түлэб һунгалтын урдахи хүдэлмэриин зорилгоор ябаба. Ноябриин 6-да США-гай конгрессэй сенадай гурбанай нэгэ хубинь, тиихэдэ түлөөлэгшэдэй палатын булта 435 тушаалда кандидадууд һунгагдаха байна. Һунгалтын эхилтэр үшөө 3,5 һарын үлөөшье һаань, эдэ тушаалнуудые эзэлхын түлөө тэмсэл эхилэнхэй.

Өөрынгөө республиканска партиин кандидадуудай жасада мүнгэ суглуулха талаар ондоо хэмжээ ябуулгада хабаадажа, үгэ хэлэхэдээ, демократическа парти Америкэдэ үзэгдэдэг бүхы дутуу дундануудта зэмэтэй гэжэ Дж. Буш гэмнэһэн байгаа.

Уран зохёолшын дэбтэрhээ

ХАНИ БАРИСААНАЙ СЭРГЭ

ГУРБАН гүрэнэй монгол хэлэтэнэй хүүгэдэй табан журналай найруулагшад болон хүүгэдэй уран зохёолшодой «Дугуйлан» алдартай ехэ хуралдаан Улаан-Үдэ хотодомнай хэдэн үдэр соо боложо үнгэрбэ.

Тусхай бэлдэгдэhэн ута унжагай элидхэлнүүд шагнагдаагүй, харин шэрээ тойрон hуужа, дүршэлөө хубаалдан, сэдьхэлээ дэлгэн, бага хүүгэдэй түрэлхи хэлэ бэшэгээ, уран зохёолоо шудалха хэрэгтэ хүүгэдэй журналнуудай дүүргэхэ үүргэ тухай hонин, дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоо бшуу.

Ямаршье асуудалда дүүрэн харюу үгэхэ мэдэрэлтэйшье, дүршэлтэйшье нүхэд эндэ хабаадаа. Хөөрэлдөөгөө хүдөө нютагуудаар ябажа, хүүгэд уншагшадай, түрэлхидэй нюур дээрэ үргэлжэлүүлээ. Бавасан Абидуевай тоонто нютаг Оронгодо нэгэдэхи интернат hургуулиин лагерьта болоhон уулзалганууд hайшаагдаа.

Хойто үдэрынь хэбэд номин Хэжэнгын Дээдэ Хэжэнгэ, Хөөрхэ хүрэтэр ута аяншалга угтажа байгаа. Хэжэнгэ тухай олон юумэ дуулаhан айлшаднай ехэл баяртай, ябахаяа хүлеэжэ ядан, мордоо hэн. Ой тайгаар хүреэлэгдэнхэй, уужам нуганuудтай Загарайн аймагай дардам заhамал харгыгаар хурдан хүлэгүүднай хазаар даран хаялуулна. Үглөөгүүр бороо ороhон аад, тооhон үгы, агаар сэбэр, ургамал бүхэн хурса үнгеэрөө ногоор-жо, үнгын сэсэгээр залаатана.

Уданшьегүй Дорготын тала хүрэжэ, агтануудайнгаа эми даруулжа, аажам уужам Хэжэнгынгээ талын унаяртан, манатан байхые сэдьхэлээ ханан, hайхашаан харабабди. Саана холо hэбхеэн уулын мүнгэн орой толорон яларжа: «Наашаа жолоогоо залагты! Зон, хүүгэд хүлеэжэ байнал»,— гэhэн шэнгеэр яаруулба.

ЭДЭРМЭГ нютаг хүрэжэ, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ арадай музейн үүдэндэхи талмай дээрэ буубабди. Улаан торгон тэрлигээ шэлхалзуулhан, утаhан бүhэеэ сагаан мүнгэн хутага hанжуулhан музейн директор Цырен Базарович Золтоев алда ута аюуша хадаг альган дээрээ үргэжэ, манай ороной «Детская литература» журналай ахамад редекторай орлогшо И. Г. Нагаева барин амаршалба. Мүн hаргама хургы торгон хубсаhатай, hиихэ, даруулгатай табан бэреэд хибэс дээрэ аягатай сагаан эдеэ баринхай, дуугаар угтан барижа, айлшадайнгаа сэдьхэл hанаа уяруулба.

Музейн гоё угалзатай үүдээр оробобди. Хүн олон. Партиин Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Лубсандоржиев Хэжэнгэ нютагтаяа айлшадаа танилсуулха зуураа, энэ нютагhаа гараhан уран зохёолшод, композиторнууд, артистнар, эрдэмтэн, журналистнууд тухай омогорхон тогтобо. Музей хаpалган болобо. Буряад совет уран зохёолой үндэhэ hуури табигша Хоца Намсараевай ажабайдал дүүрэнээр харуулжа шадаhан, нютагайнгаа түүхэ байгаалитай нягта холбоотойгоор байгуулагдаhан энэ музей hонин байба. Энэ музей соо нютагай солото хүнүүд, эдэбхитэн болон бэлигтэн тухай бодото материалнууд хүндэтэй hууринуудаа эзэлэнхэй, музейн удхые үргэдхэн байhаниинь hайхан байна.

ХЭЖЭНГЫН эхин болохо Хөөрхэ нютаг зорин мордобобди. Энэ нютаг болбол урда сагта баян түүхэтэй уран дарханшье, ажалша бэрхэ хүнүүдтэй байбашье, колхоз, совхозой нэгэ отделени нэрэтэй үни удаан саг соо байжа, орхигдоhон байгаа юм. Тиигэбэшье нютагайхид уг гарбалайнгаа тоонто бууса орхижо тархираагүй сагайнгаа байдалда табралдаад лэ ажаhууhан байха юм.

Хубилган шэнэдхэлгын жэлнүүдтэ хөөрхынхид дүүрэн сэжэээрээ амилжа, хамсыгаа шамажа, нэгэн дуугаар нютагаа hэргээн бодхоожо эхилээ. Тусгаар Хөөрхын совхоз болоhоор нютагай шарай богонихон саг соо hэргэн хубилаа. hаруул уужам гэрнүүд, шэнэ hургуули, клуб, библиотекэ, тосхоной нюур болон толороо. Сагаан Хушуун, Шанаада ябахаhаа эхилээд, габьяата артистнар Дондоковой, Дамдиновай, композитор Батуевай тоонто нютагуудые харан хөөрэлдэнэбди. Саашадаа хөөрэлдөөмнай Хөөрхэ нютаг тухай болошоно.

Хөөрхэ хэбэд номин Хэжэнгын торгон эхин гээшэ. Гурбан тээhээ нэлэнхы тайга хүбшөөр хүреэлэгдэнхэй юм. Мэхэртын, Зүхэлтын, Арэ-Хөөрхын дабаанууд гурбан тээhээнь аршалан хамгаалhан шэнги хүшэ, жодоогой, арса, тэрэнгиин хангал үнэрөөр арюудхан байдаг. Энэ хээр хүтэлэй арюун агаарыень, тогтоон хааhан шэнги, баглайран байдаг.

МЭХЭРТЫНГЭЭ дабааhаа мэлмэрхэдэжэ эхиеэ абан, Хэжэнгэ голой уhан анханайнгаа арюун тунгалагые алдаагүй сэбэр зандаа урдадаг гээшэ. Хэжэнгынгээ эрье дээрэ малай нэгэшье байра баряагүй. Тиимэ дээрэhээ эндэ урданайхи шэнги голой hайн уhанда загаhан олоороо үдэнхэй. Хөөрхэ нютаг ой түглөөр, hүүл, тужануудаар олон аад, ан гүрөөл олоороо үдэжэ байрланхай. Хөөрхынхид байгаалияа ехэ хамгаалдаг. Анханайнгаа заншал алдаагүй юм.

Хужарта нуураа хорёолыень харахабди гэлсэжэ, хээр хүтэлөө буужа ябатарнай, гоё гэгшын эмээл, хазаартай, торгон тэрлигүүдтэй, залаатай тойробшо малгайтай гурбан хүбүүд морёороо угтажа байлгаба. Булта бууха баатай болобобди. Харгын хажууhаа мүн долоон бэреэд, басагад сагаан эдеэгээрээ угтажа, хундага барин золгобо. Тэдэнэй дунда томо мэлаан духатай уран шүлэгшэ Дансаран Доржогутабай бии боложо, баруун гараа үргэжэ, уярма hайхан ирагуу шүлэгөөрөө айлшадаа амаршалаад, Хөөрхэ нютагайнгаа хойморто, Улаан-Хадынгаа бооридо, сагаан Хужартынгаа эрьедэ хоёр гараа дэлгэн уриба.

Хазаар моритой хүбүүднай түрүүлэн хатар табиба. Бидэ хойноhоонь ябабабди. Агта хүлэгүүдээрээ айлшадаа угтаха гээшэ гоёшье, дэмбэрэлтэйшье байна даа.

Клуб соо хүгшэд, үбгэд, үхибүүд олон. Уулзалга болохо, буряад, монгол, үбэр-монгол, хальмаг, ород, украин хэлэн дээрэ амаршалга, шүлэгүүд зэдэлбэ.

ТЭНДЭhЭЭ мордожо, Улаан хадын үбэрөөр, Таалын талаар ябаад, Хужарта нуурай хойморто Хэжэнгын бүхы hургуулинуудай ажалай багшанарай энэ хабар бариhан угалза hиилүүр шэмэгтэй шэнэ гэрэй газаа ошоходомнай, урдань шэнэ сэргэ байба. Нара зүб тойрожо, энэ сэргэдэ буубабди. Гоё сэргэ бултанай дура татаба. Булта ошожо тойрон харабабди. Бүдүүн шэнэhэ угалзаар гоёожо, hанаалаа хүрэжэ, уранаа гаргажа дархалhан сэргэ байба.

Эгээл аха үндэр наhатай монгол уран зохёолшо Соронсос-Булад гараараа сэргэ эльбэжэ: «Хүлэг моридтнай сэргыетнай элээжэ байг, агта моритой айлшад буужа байг. Хурдан хүлэгтэй, хурса хүбүүдтэй байгты»— гээд карандашаа гаргажа, гараа сэргэ дээрэ моторлоод, дээдэ табсан дээрэнь 20 мүнгэ табиба.

Хальмагай «Байр» («Баяр») журналай ахамад редактор Н. Санджиев ойртожо: «Сэргэдэ уяха моритой байгты, ЦК-да hууха хүбүүтэй болоогты!»— гээд, 50 мүнгэ мүн дээдэ табсан дээрэ табяад, гараа табиба. Байгшад булта «Үреэл тогтохо болтогой!» гээд альгаяа ташабабди. Украинын уран зохёолшо Б. И. Чалый энэ олон айлшадые угтажа бодхооhон сэргэтнай «Эб найрамдалай сэргэ» болог гээд, табан түхэриг гаргаад табиба. «Саарhан мүнгэ табидагтүй, эрдэниин зүйл мүнгэ табидаг юм»,— гээд «Буряад үнэн» газетын редакторай орлогшо Ц. Б. Цырендоржиев тэрэ мүнгыень абаад, самсынь халааhанда хэжэрхибэ. Тиихэдэнь украин айлшан: «Буряад, монгол угсаатан гурба тоое hайн тоо гэдэг бээз»,— гээд, гурбан хашарhа табиба. Нүхэднай булта энэ мэтээр үргэлжэлбэ.

hүүлдэ Дансаран, эзэн хүн урагшаа гаража:

«Нүхэд, юрэдөө, энэмнай ехэ удхатай үйлэ хэрэг болоно байна. Иигээд лэ түүхэтэ газар бии болодог юм байна. Нээрээшье энэ газарнай үнинэй хани барисаанай намтартай газар юм гээшэ. Энэ Хужартын аршаанда элитэ революционернүүд амарhан юм гэдэг. Нютагаймнай түүхэдэ шэнэ хуудаhан нээгдэбэ гээшэл. Намар бүхы hурагшадаа асаржа, эндэ митинг хээд, таанар, айлшад тухай хөөрэхэбди. Жэл бүри сугларжа, таанарайнгаа ном, шүлэг уншадаг ёhо заншал болгохобди»,— гэбэ.

Сай баригты гэжэ гоё үргөөдэ уриба. Айлшадаа хүндэтэй hуурида hуулгаба. Москвагай ород нүхэр, Монголой аха уран зохёолшо хоёрто төөлэй табигдаба. Монгол угсаатанай сэдьхэл уяраама табагууд — айрhан, шанаhан талхан, хатааhан хушоohэн, үрмэ, тараг табяатай... «Айлшад, сэржэм үргэгты!— гэжэ тогооной архи хундага соо бариба. Айлшаднай хүндэ барижа, гарай бэлэг тогтоогоод, удхата үреэлээ нютагайхидта амалжа, hайхан эдеэтэ бэреэдтэ баяр хүргөөд, хүндэмүүшэ Хөөрхэ нютагhаа мордоо hэн.

Цокто НОМТОЕВ,
Буряадай арадай уран зохёолшо.

РЕДАКЦИhАА. «Дугуйланай» үедэ Хөөрхэдэ тус статьягай авторай түрэhөөр 80 жэлэй ойдо зорюулагдаhан ёhолол болоо юм гэжэ нэмэе. Энэмнай элитэ уран зохёолшын, багшын түрэhэн нютаг болоно бшуу.

УЛАСХООРОНДО ШЭНЖЭЛ[ГЭ]

НИКАРАГУА: ХЭНИИНЬ ДИИЛЭБ[Э]

hүүлшын хоёр неделиин туршада Никарагуада хүшэрхэн байдал тохёолдоо. Ороной түб хотодо 100 мянга шахуу гүрэнэй алба хаагшад буhалгаанда хабаадаа. Эдэниие Национальна сүлөөрэлгын сандинис фронт (СФНО) дэмжээ юм. Үйлсэнүүдтэ баррикаданууд бодхоогдоо, автопокрышканууд галдагдаа, политическэ патрульнуудые буhалгаанда хабаадагшад шулуугааршье шэдэhэн байха юм. Арми эндэ хабаадуулагдаагүй. Үдэр бүри шэнэ шэнэ hураг суу тараагдадаг байгаа: президентые дэмжэгшэдэй зэргэдэ буу зэбсэгтэй контрасууд бии болобо, СФНО-гойхид өөhэдынхидтөө автомадуудые үгэжэ захалба, орон доторхи байдалые гуримшуулхын тула Холбоото Штадуудай национальна гвардейцүүдые урихыень США-гай посол президент Чаморродо хандаба. Теэд тэдэнэй зариманиинь тудалдадагшье байгаа.

Правительствын ба Ажалшадай национальна фронтын (НФТ) хоорондо үнгэрэгдэhэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ үгээ ойлголсохо тээшээ боложо, орон доторхи байдал гуримшуулагдажа эхилhэн байна.

Энэ зүришэлдөөндэ хэниинь илаба гээшэб?

Хүдэлмэришэдтэ түлэгдэдэг салин хүлhэнэй хэмжээе дунда зэргээр 200 долларто хүргэхэ эрилтэ НФТ-гэй хүтэлбэрилэгшэд табяа юм. Мүнөө үедэ хүдэлмэришэд дурдагдаhан хэмжээнhээ арба дахин бага хэмжээнэй салии абана ха юм. Гадна арадай гэгээрэлые хүгжөөхэ, элүүр энхые сахиха хэрэгтэ гүрэнэй зүгhөө мүнгэ зөөри hомололгые дээшэлүүлхэ, барилгын эмхинүүдтэ туhаламжа үзүүлхэ, пенсиин хэмжээе дээшэлүүлхэ, гүрэнэй газарые үмсэдэ үгэхэ тухай правительствын декредые болюулха эрилтэнүүд табигдаhан байна.

Профсоюзууд амжалта түйлаба гээд СФНО-гой хүтэлбэрилэгшэд тоолоно. Экономическа талаhаа абажа харахада, нээрээшье, тиимэ ха. НФТ-гэй табиhан эрилтэнүүдэй ехэнхиинь засаг баригшад дүүргэхэ ушартай болоhон байна. Гэбэшье энэ зүришэлдөөнэй дүнгүүдые политическэ талаhаань абажа хараа hаа, минии hанахада, республикын президент ба правительство амжалта түйлаба ха. Ушар юуб гэхэдэ, айхабтар хүшэр хүндэ үедэ тэдэнэр шиидхэбэринүүдые абажа шадаа. Буhалгаанай үедэ баруунай үзэл баримта[...] hөө ороной правительствада[...] дэhэн байна. Сандинистнүүд[...] гүйшүүл нэгэдэжэ, «Национал[...] онсо эрхэтэ комитедэй бии [...] тухай соносхоо юм. Тус ко[...] ной вице-президент Вирхили[...] гойлоо. Энэ комитедэй бүр[...] ОНС-ын хамтаралда ородог[...] нуудай хүтэлбэрилэгшэд оро[...] дэнэр Виолета Барриос де Ч[...] дидатурые ороной президен[...] нёдондо дурадхаа hэм шуу[...] литсоведэй гэшүүн Эдгар К[...] hэнэй ёhоор, «орон доторхи [...] римшуулгада президентдэ т[...] готойгоор» энэ комитет бии б[...] Гэбэшье баруунай тала бар[...] муудые орон дотор тохёо[...] хүндэ үедэ үшөө нэгэ прав[...] болгохын тула иимэ hэдэлгэ[...] гээд Президентшье, СФНО-[...] зуудшье тоолобо.

Хүшэр хүндэ үедэ засаг б[...] харюусалгатай байба. Хөөрэл[...] дэ президент тон тэсэмгэй [...] гэй хүтэлбэрилэгшэд «гансал[...] но правительстватай» хөөрэл[...] гэргэхэбди гэжэ мэдүүлhэн [...] хоёр талынхид бэе бэедээ [...] хэжэ, үгээе ойлголсоо юм.

Мүнөө үедэ орон доторх[...] рэн гуримшуулагдаа гэхэнь [...] зоной гар дээрэ буу зэбсэг [...] хай. Контрасууд буу зэбсэг[...] Годой гэгшын хүтэлбэридэг[...] раагдаагүй. «Бидэ сандин[...] ябуулгануудтай тэмсэхэбди,[...] дүүлнэ. Баруунай үзэл бодо[...] шад засагта ерэжэ, ороной[...] байhан шэглэлые хубилгахын [...] арга боломжонуудые хэрэглэ[...] ойлгосотой. США-гайхид ор[...] далда хамаархань гэhэншье [...] дэhэтэйл ха. Энэ үедэ эконо[...] политическэ асуудалнуудые [...] ла буhалгаа үүдхэхэ гээшэ [...] ааб даа.

Гэбэшье буhалгаанай үедэ[...] хүсэнүүдэй баримталдаг шэг[...] жо үгэбэ ха юм. Саашанхи [...] хэндэ найдажа болохоб гэ[...] Чаморро ойлгоhон лэ байха.

ШЭНЭ ҮЗЭЛ БОДОЛДО ТҮШЭГЛ[ЭН]

Африкын оронуудай социально-экономическа байдал доройтонги гээшэ. Тэдэнэр хариин гүрэнүүдтэ 257 миллиард доллар үри шэритэй болонхой. Дэлхэйн эгээл гэзгдэнги гүрэнүүдэй тоодо энэ түбиhөө мүнөө үедэ 28 гүрэн ороно. Экономическа иимэ доройтонги байдалhаа бүхэдэлхэйн банкын ба уласхоорондын валютна фондын зууршалга, дурадхалай хүсөөр гаража болохобди гээд олонхи гүрэнүүд этигэдэг байгаа. Гэбэшье энэнь хүгжэлтын найдамтай үндэhэ hуури табижа шадаагүй юм.

Иимэ эрхэ байдалда Африкын нэгэдэлэй эмхиин гэшүүн-гүрэнүүдэй толгойлогшодой хабаадалгатайгаар тус эмхиин ассамблейн 26-дахи сесси үнгэрэгдэбэ. Энэ уулзалга хадаа Африка түбиин түүхэдэ онсо удхашанартай байха юм. Эндэ африкан оронуудайхидай политическэ ухаан бодолдо онсо хубилалтануудай болоhые гэршэлhэн тобшололнууд хэгдээ.

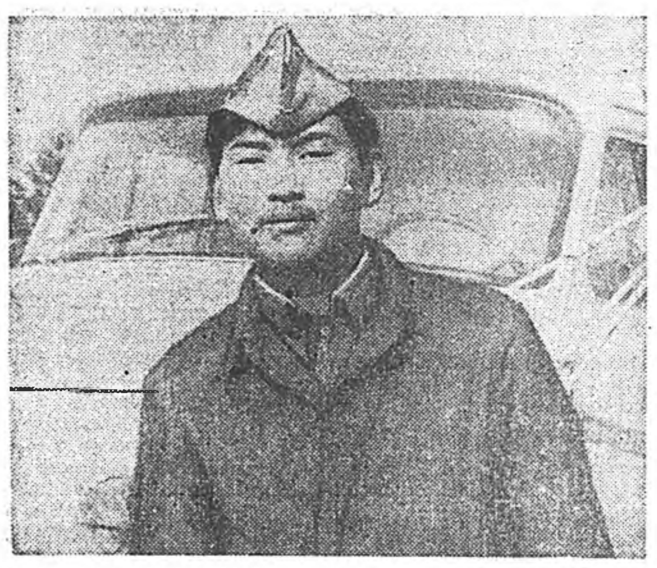
— Жараад онуудhаа хойшо бүхы дэлхэй маниие тэдхэжэ байха юм гэhэн hанал бодолтойгоор ажаhуугаа гээшэбди,— гээд Нигериин президент Ибрагим Бабангида хэлэhэн байна. Харин мүнөө энэ hанал бодолоо хубилгаха хэрэгтэй болонхой гэhэн дурадхалнуудые олон түлөөлэгшэд оруулhан байна.— Манай шэлэhэн политическэ системые хубилгаха hэдэлгэтэйгээр хэгдэдэг ябадалнуудта Африкын оронууд эсэс табиха ёhотой. Бидэ асуудалнуудые шиидхэхэдээ өөhэдөө харгы замуудаа шэлэхэ зэргэтэйбди,— гэжэ ОАЕ-гэй шэнэ түрүүлэгшэ, Угандын президент Йовери Мусевени мэдүүлбэ. Бэеэ дааhан экономико байгуулхадань, африканецуудта хариhаа хэншье туhаламжа ехээр үзүүлжэ шадахагүй. Хэрбээ саашадаа ажамидарха гээ hаа, Африка өөрынгөө хүсэл оролдолгонуудые, арга боломжонуудые нэгэдүүлхэ зэргэтэй гэhэн тобшолол эндэ хэгдэбэ. Мүнөө Европын оронуудай нэгэдэжэ байhан үедэ Африкашье политическэ болон экономическа талаар нэгэдэхэ ёhотой гээд сессидэ хабаадагшад мэдүүлбэ.

Африкын хүгжэлтын шухал[...] хэдэ, демократи болоно гээд[...] тэмдэглэбэ. Тиимэhээ өөрын[...] босоролой болон социальна[...] үндэhэлэн, өөрын түхэл маяг[...] бии болгохо тухай асуудал [...] Экономическа туhаламжа үз[...] хариин оронууд «манда зо[...] кратическа системэнүүдые[...] байна, харин бидэ өөhэдын[...] шалнуудые hэргээхэ зэргэтэй[...] асуудалнууд үргэн зүбшэлгын[...] хэгдэдэг байгаа, саашадаашь[...] баримталагдаха ёhотой гэhэн[...] оруулагдаhан байна.

Африкын байдалда, урагша[...] нүлөөлжэ болохо гүрэнүүд [...] мүн орон доторхи зүришэл[...] тын хүсөөр гуримшуулагдаха[...] hэн асуудал сесси дээрэ таб[...] ба зүүн гүрэнүүдэй хоорондо[...] нуудай hайжаруулагдажа бай[...] рикын оронуудай хоорондо[...] асуудалнуудые эбэй ёhоор [...] ерэнхэй гэжэ ОАЕ-гэй генер[...] тарь Салим Ахмед Салим т[...]

Аддис-Абебэдэ үнгэрэгдэ[...] үедэ Африкын политическэ б[...] экономическа байдал тухай [...] таhан байна. Гадна энэ түби[...] ска ба социальна талаарнь [...] тула африкан экономическа [...] болгогдобо. Африка түби д[...] тайбаниие сахиха, зүришэлдэ[...] табиха, сэрэгэй гаргашануу[...] гохо, тиин социально-экономи[...] сэлнүүдтэ мүнгэ танга ехээр [...] боломжонуудые олохо тухай[...] гараа юм. Эдэ асуудалнууд[...] тула уласхоорондын харилса[...] гэдхэхэ, дэлхэй дээрэ шэнэ [...] гурим бии болгогдохо зэргэ[...] сидэ хабаадагшад тоолобо.

Михаил [...]
Владимир КО[...]

Хүбүүмнай сэрэгэй албанда

ЮРЫН ХАРГЫ

Үндэр хадануудhаа доошоо унаhан үдхэн манан ойн модо, байра байшангуудые орёожо, хүнэй нюдэндэ юуншье харагдахыень болигоно...

Сэрэгшэд үглөөнэйнгөө hуралсалда бэлдэнэ. Заримаиинь хубсаhаяа сэбэрлэнэ, захануудтаа сагаан бүд хадана, эхэ эсэгэдээ, түрэл гаралдаа, үетэн нүхэдтөө, инаг гансадаа бэшэгүүдые бэшэнэ. Харин нүгөөдүүлынь устав сээжэлдэнэ, номуудые уншана. Энэ үедэ ленинскэ комнато руу дежурна оромсоороо «нүхэр Раднаев! Үтэр түргэн командирта...»— гээд шангаар захирба.

Чингис уданшьегүй штаб соо зогсожо байба. Ялагар үргэн стол дээрэ эндэхи газарай карта табяатай. Нэгэ углууhаа нүгөөдэ углуу хүрэтэр шахуу улаан дини зурын харагдана. Энэнь автомобильна харгы. Командирынь:

— Нүхэр Раднаев, иимэ даабари байна,— гээд карандашаараа картын дээдэ хажуу багаар хадхаба.— Эндэхи сэрэгшэдэй эдеэ хоол дууhажа байнхай. Мүнөө нэгэшье сүлөөтэй машина үгы. Харин hүниндөө танhаа бэшэ хүн тиишээ ошожо үзөөгүй. Зүгөөр та рейсhээ hая ерээт. Ойлгоноб. Эсээт...

Чингис аха хүнүүдэй үгэ таhа дүүрэдэггүй аад, эндэ бэеэ барингүй, үхибүүн шэнги түргэхэнөөр:

— Нүхэр майор! Минии ошохыемни зүбшөөгыт. Энэ харгы өөрынгөө табан хургандал адли hайнаар мэдэхэб. Амаржашье үрдинхэйб. Гэртэхиндээшье бэшэг бэшээб.

Мантан фаранудаа носооhон автомашина үдхэн манан соо ороhоор харагдахаяа болишобо. Сэрэгшэн Раднаев түрүүшын хорёод километр гаталhанаа ойлгобошьегүй. Захааминай районд өршодог түрэл Баян-Гол hууринаа, үетэн нүхэдөө, hаяхана бэшэhэн бэшэгээ hанаандаа оруулан энеэбхилнэ.

Радиоприёмнигоо табихадань, «Маяк» спортын hонинуудые дамжуулжа байба. Чингис өөрөө бүмбэгэ намнаха дуратай, футболистнууд тухай хэлэхэдэнь, бүри hонирхон шагнана. Хухарhан хуhанай хажуугаар гарахадаа, «5 километр ябаад өөдөө үгсэхэб» гэжэ ойлгожорхибо. Тормозоо шалгаад, мотоорэйнгоо эрьесэ нэгэ жаа бага болгобо. Хүбүүн аман соогоо шэнэ дуу гүнгэнэhөөр хадынгаа хажууда хүрэжэ ерэбэ.

Машинын мотоор хүндэшэгеэр хүдэлнэ. Кабина соонь гансата дулаан болоодхибо. Үшөө нэгэ бишыхан зай гаталаад, энэ хадын оройдо гараха, тэндэhээ саашаа, одоошье айха юумэн үгы даа.

Машинань гэнтэ угзагад гээд, мотоорынь замхашаба. Хүбүүн тормозоо даража үрдибэ. Оршон тойрон абяа шэмээгүй байдал тогтобо. Фарын гэрэлдэ үдхэн мананhаа бэшэ юумэн харагданагүй. Хадын орой хүрэтэр километр шахуу зай үлэнхэй.

Теэд мүнөө эндэ гансаараа. Системэнүүдээ хойно хойноhоонь шалгана. Бензин ябанагүй гэжэ элирүүлбэ. Түлишэ дамжуулдаг утаhаниинь бүтэшэhэн байба. Зүгөөр сэбэрлэхэ гэхэдэнь, түмэр утаhан олдохо юм бэшэ даа. Чингис уруу дуруу боложо байтараа, инструментнүүд соогоо нэгэ нарихан хоолой хараhанаа гэнтэ hанажархиба. «Бүтэhэн трубкыень тайражархёод, энээниие hуулгаад үзөө hаа, яаха юм» гэhэн бодол толгойдонь ороодхибо.

Чингис уданшьегүй машинаараа табилуулжа ябаа hэн.

Тэрэнэй хүрэжэ ерэхэдэнь, үүр сайжа байгаашье hаань, нүхэдынь хүлеэжэ байгаа бэлэй. Нэгэ хэдэн минута болоод, сэрэгшэ Раднаев даабарияа дүүргэhэн тухайгаа элидхэбэ.

В. БЕРЕЗИН.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ч. Раднаев.

Спорт — Спорт — Спорт

ТЭНСЭЛГЭЭР ДҮҮРГЭЭ

«Сэлэнгэ». Арсалан Жамьяндабаев, Виктор Машковский, Юрий Головко, Оснок Озиев, Алексей Карпов, Сергей Кокорин, Валерий Истомин, Олег Соболев, Сергей Капанин, Леонид Ильков, Александр Алферов.

«Вулкан». Александр Шанин, Юрий Шарипло, Владислав Малькута, СССР-эй спортын мастернууд Владимир Асосков, Олег Матковский, Александр Калашников, Юрий Тимофеев, Виктор Ветров, Владимир Ведерников (Валерий Ильиных), Юрий Кривченко, Альберт Виккиняев.

Мүрысөөнэй судья, республикын категориин судья Валерий Хромов (Яхадай АССР), республикын категориин судьянар Игорь Назаров, Юрий Изюмцев (Улаан-Үдэ).

Манай командатай ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэхэеэ ерэhэн «Вулкан» командын футболистнууд байгша оной наадануудта бэлэдхэл hайнтай байhаараа шалгарна. Эдэнэр мүнөө дээрэ үнгэргэгдөөд байhан 11 наадаанда 16 очкотой боложо, мүрысөөнэй таблицада хоёрдохи hуури эзэлжэ ябана.

«Вулканай» футболистнууд 1970 онhоо Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонодо наадажа эхилээ hэн. Тиихэдээ хэдэн жэлэй туршада мүрысөөнэй таблицада урдуур hуури эзэлжэ ябадаг байhан юм. Энэ зонодоо табан жэлэй туршада наадаhанай hүүлээр 1988 он болотор элдэб шалтагаанhаа боложо, наадахаяа болиhон байгаа.

— Манай командада ороной ондоо клубуудhаа хэдэн футболистнууд уригдажа ерээ hэн. Тэдэнэй дундаhаа спортын мастернууд Юрий Тимофеев (Ленинградай «Зенит»), Александр Калашников (Москвагай «Спартак» «Локомотив), Владимир Асосков (ЦСКА) болон бусад болоно. Сэхыень хэлэхэдэ, командын гэшүүд зонын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхэ эрмэлзэлтэй,— гэжэ ахамад тренер В. Я. Тугарин хөөрэнэ.

Байгша оной уулзалгануудай урда тээ, «Вулканай» футболистнууд hуралсал-hорилгоёо хилын саана ошожо хэhэн юм. Эдэнэр Чехословакиин, Польшын hайн түхеэрэлгэтэй стадионууд дээрэ бэлэдхэлэй эрхим hургуули гараhан байха юм. Тиимэhээ уулзалга бүхэндэ hайнаар наадажа, илажа гарадаг. Мүнөө эдэнэр гансал Новокузнецкын «Металлург» командада шүүгдээд ябана.

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ үдэшын hэрюундэ эхилhэн наадан түлэг дундаа. Газаамнай гуша гаран градус халуун hэн хаданъ хоёр командын футболистнууд hайсахан лэ хүлhэеэ гоожуулха баатай болоно. «Сэлэнгын» футболистнууд эрхим бэлэдхэлтэй командын урдаhаа яhала hайн, үүсхэл эдэбхи ехэтэй добтолго эмхидхэжэ, айлшадайнгаа спортсменүүдые тухашаруулжа шадаба. Энээниие hайшаамаар байба. СССР-эй спортын мастер Сергей Кокорин, Александр Алферов, Валерий Истомин, Олег Соболев болон бусад эмхидхэhэн добтолго бүхэнөө эмхи гуримтайгаар хэжэ, айлшадайнгаа хамгаалагшадые мэгдэхээлгэнэ. Эдэнэр яахашье аргагүй болоходоо, бүмбэгээ зорюута талмайhаа гаратар сохино. Наадаанай эхилhээр 27-дохи минутын ябажа байхада, добтологшо Сергей Капанин талмайн баруун захаhаа абаhан бүмбэгэеэ тээ дээхэнүүр бартаа тээшэ эльгээжэрхибэ. Эндэ урдижэ hүрэhэн Сергей Кокорин тэрэ бүмбэгэ толгойгоороо залажа, тоо нээбэ.

«Сэлэнгын» футболистнууд хамгаалгаяа бага зэргэ hуладхажа, айлшадтаа бүмбэгэеэ ходо буляалгана. Энээниие хүлеэн татажа ябаhан добтологшо Юрий Кривченко бүмбэгэ абамсаараа урагшаа гарахадаа, харюугай бүмбэгэ оруулба. Айлшаднай, илангаяа командын гол хамгаалагша Владислав Малькута талмайн алишье захада бии болонхой добтолхол hэдэлгэ гаргажа, эсэхэ, сусахые мэдэхэгүй футболист байhанаа харуулна. Тиимэ оролго гаргаhан Владислав хоёрдохи бүмбэгэ сэлэнгынхидэй ворота руу оруулаа.

hонирхолтой, гоё hайхан наадан тэнсэлгээр дүүрэжэ, хоёр команда нэгэ нэгэ очко бэшүүлхэ болобо. Удаадахи наадаяа Урда-Сахалинай «Сахалин» командатай «Сэлэнгэ» үнгэргэхэ юм.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

УhАН ТАТАЖА ЗАХАЛАА

Июль hарын үнгэрөөд байhан гурбадахи долоон хоногой туршада республикын хойто районудта урдахи нютагуудта орходоо үлүү ехээр халуун болоhон байха юм. Жэшээнь, үдэртөө хойто районудта 36, харин урда нютагуудта 24—27 градус дулаан болоо. Июлиин 19-дэ республикын хойто нютагууд руу hэрюун уларил ерэжэ халуунай охин бага зэргэ буураба. Зүгөөр халуун энэ уларил республикын урда районудта үзэгдэбэ. Иигэжэ нэгэ халуун, нэгэ hэрюун болоходо, бороогой үүлэн нүүлсэнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ республикын урда районудта бага зэргээр аадар, бороон орохоор хүлеэгдэнэ.

Эхилээд байhан долоон хоногто республика доторнай халуун үдэрнүүд болохоор багсаагдана. Тиин hүниндөө 12—18, үдэртөө 30—35 градус бүгшэм, халуун болохо юм. hарын hүүлшын табан хоногой туршада урда зүгhөө баглагар хара үүлэн ерэжэ, республика дотор хура бороон орохо жэшээтэй. Урда нютагуудта эхилжэ ороhон хура бороон республикын хойто зүг руу нүүхэээр хүлеэгдэнэ. Хура, бороогой hүүлээр үдэртөө 17—22 градус дулаан боложо, халуун үдэрнүүдэй охин буурахань гээшэ.

Республикын урда, зүүн-урда нютагуудта, мүн Монголой Арадай Республикада үнгэрhэн үдэрнүүдтэ ороhон хура бороогой hүүлээр Сэлэнгэ мүрэнэй уhан ойро зуурахана нэмэhэн байха юм. Мүнөө Сэлэнгын болон бусад гол, горхонуудай уhан hуужа захалба.

Ц. ЖАЛСАНОВА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин инженер.

Кино, театрнуудта

«Дружба»
«Транти-ванти»— в 9-30, «Частный детектив, или Операция «Кооперация»— в 11, 13, 15, 17, 19, «Легенда о Нарайяме» (2 с.)— в 20-50.

«Родина»
«Черные ступни»—в 10, 16, «Частный детектив, или Операция «Кооперация»— в 12, 14, 18-10, 20, 21-50.

«Прогресс»
Красный зал —«Короткое замыкание»— в 9-30, 11-30, 17-30, «Новые амазонки»— в 13-30, 15-30, 19-30, 21-30.
Зелёный зал —«Мой муж — инопланетянин»— 9-40, 11-20, 13, 14-40, 16-20, 18, 19-40, 21-20.

«Октябрь»
Мультфильмы — в 9-40, «Поджигатели»— в 11, 13, 20, 21-50, «Ситара» (2 с.)— в 15, 17-30.

«Восток»
«Черные ступни»— в 15-30, «Мой муж — инопланетянин» — в 17, 19, 21.

«Байкал»
«Затянувшаяся расплата» (2 с.) — в 23.

«Аршан»
«Вчера»— в 19, 21.

«Зелёный»
«Однажды в Америке» (3 с.)— в 20.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Республикада тэжээл бэлэдхэлгэ түлэг эхилэнхэй. Энэ жэлэй эрхэ байдалда тэжээл бэлэдхэлгые яагаад эмхитэйгээр үнгэргэхэб? Бурятагропромсоюзай ахамад зоотехнигүүд Л. Балдуев, М. Дудин гэгшэд энэ талаар зүбшөөлнүүдые үгэнэ. Тэдэнэй «hайн тэжээл — үндэр нэмэлтэ шэгнүүр» гэhэн гаршагтай статья номерой нэгэдэхи хуудаhанда үгтэбэ.

Республикын малшадта газетэ урдынхидаал анхаралаа hуладхаанагүй. Мухар-Шэбэрэй районой ажахынуудай hаалишадай ажал хэрэгүүд тухай Н. Дегтяревой корреспонденци дотор хэлэгдэнэ. Жэлэй түрүүшын хахадта районой арбан hаалишад үнеэн бүриhөө 2000, 33 hаалишад —1500 килограмм hү haaгаад байна. Тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз үнеэн бүриhөө 2000 килограмм hү hааhхай.

Буряадай АССР-эй Агропромсоюзай гадаадын харилсаа холбооной таhагай начальник С. Дугарцыренов Хитадhаа ерэhэн мэргэжэлтэдэй Ивалгын, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин болон бусад районудта овощ ургуулжа байhан тухай «Хани барисаанай үрэ дүнгүүд» гэhэн гаршагтай корреспонденци доторoo бэшэнэ.

«Бултадаа бодомжолоод үзэе»— иимэ гаршаг доро газетын корреспондент Г. Шелкуновагай хонжоо наймаашад, хуули эбдэгшэ бусад хүнүүд тухай репортажай түгэсхэл үгтэбэ.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Виталий Семин. Страницы жизни»— баримтата фильм. 10.00—«ВДНХ-дахи гурбан уулзалга»— концерт. 10.40— Хүүгэдтэ дамжуулга. 11.40— hайн hайхан дура хүсэлэнгүүдэй нааданууд. Баскетбол. Эрэшүүл. СССР-эй ба Италиин суглуулагдамал командануд. 13.10— Время. 13.40— Мультфильм. 13.50— hайн hайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануд. Волейбол. Эхэнэрнүүд, СССР-эй ба Канадын суглуулагдамал командануд. Гандбол. Эрэшүүл. СССР-эй ба Японой суглуулагдамал командануд. 14.50— Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 15.55—«Нас водила молодость»—3 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 17.00—«Телезко» — журнал. 17.30— КПСС-эй XXVIII съездын дүнгүүд тухай хөөрэлдөөн. 19.00— Время. 19.30 — hайн hайхан дура хүсэлэнгүүдэй наадануд. Тамаралга. Хүнгэн атлетикэ. 21.50—Киножурнал. 22.00— Время. 22.30—«Бенони и Роза»—6 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 23.35—Литера[...] ханай «Үгэ» пр[...] Шэнэ hонин.

ХОЕРДОХИ [...]

МОСКВА. 9[...] гимнастика. 9.[...] фильмүүд. 9.45[...] гараха ээлжээ[...] известная всем[...] фильм. 1-дэхи [...] «Мать и мачеха[...] хотоhоо З. В. [...] хүүгэдэй гэр б[...] хай баримтата[...] «И это все о[...] ханай фильм. [...] — Кукольна те[...] — hайн hайхан[...] гүүдэй наадан[...] Хүнгэн атлетик[...] 18.00— Байгал[...] республикын [...] хи хүн зоной [...] шиидхэгдээгүй [...] хай. 19.00—[...] Илагшад (бур[...] Байгалай үмэн[...] 20.50—15-дахи [...] холнууд. МОС[...] галан нойрсо[...] 21.15— Вадим [...] нууд. 21.45 —[...] музей. 22.15—[...] нэрэмжэтэ У[...] конкурсдо. [...] люди»— совет[...] «Совпластита[...] хүдэлмэри т[...] фильм.

Реда[ктор]
Р. Б. Г[...]

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор —2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства —2-61-35, агропромышленный —2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта —2-69-58; культуры и школ —2-60-21, 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров —2-67-81; корректорская —2-33-61; выпускающие— 2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск —35-73, п. Хоринск —55-6-90, г. Закаменск —31-61, п. Кырен —91-9-79, п. Агинское —3-40-69. Директор издательства —2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45. Н-00455. Заказ 169.